

Uygulama Sonrası Değerlendirme Raporu

Engelsiz İstanbul Mali Destek Programı (2011)

İzleme ve Değerlendirme Birimi

2014

DEĞERLENDİRME EKİBİ

Aşkın AYIK – İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı

Ayşen AKŞEHİR – Uzman

Mevlana C. KAPLAN – Uzman

M. Cenk ERDURAK – Uzman

İZLEME EKİBİ

Musa SEÇGİNLI – Uzman

Cüneyt GENÇ – Uzman

Gökhan ÇOBAN – Uzman

Nusret YALÇIN – Uzman

M. Cenk ERDURAK – Uzman

Furkan COŞKUN – Uzman

*UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında **2015 Uluslararası Değerlendirme Yılı** ilan edilmiştir.*

İÇİNDEKİLER

1	YÖNETİCİ ÖZETİ	3
2	GİRİŞ	5
3	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	6
4	İLGİLİLİK ANALİZİ	8
4.1	PROGRAM ÖNCELİKLERİ	8
4.2	PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ	8
4.2.1	Dokuzuncu Kalkınma Planı	8
4.2.2	İstanbul Bölge Planı (2010-2013)	8
4.3	PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ	8
4.3.1	Onuncu Kalkınma Planı.....	8
4.3.2	İstanbul Bölge Planı (2014-2023)	9
4.4	PROJELERİN İLGİLİLİĞİ	9
4.5	SONUÇ	9
5	ETKİLİLİK ANALİZİ	10
5.1	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	10
5.2	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	10
6	ETKİNLİK ANALİZİ	12
6.1	AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ	13
6.2	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	15
6.2.1	AVCILAR KAYMAKAMLIĞI	15
6.2.2	TÜRKİYE GÖRME ENGELLİLER DERNEĞİ	17
6.2.3	BAĞCILAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	19
6.2.4	ŞİLE BELEDİYESİ.....	21
6.2.5	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ.....	23
6.2.6	EYÜP BELEDİYESİ.....	25
6.2.7	SİLİVRİ KAYMAKAMLIĞI	27
6.2.8	ATAŞEHİR KAYMAKAMLIĞI	29
6.2.9	ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ	31
6.3	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	33
7	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ	38
8	ETKİ ANALİZİ	39

8.1	SOSYAL DIŞLANMA VE İÇERME	39
8.2	SOSYAL KALKINMA VE SOSYAL İÇERME İLİŞKİSİ	39
8.3	PROGRAMIN HEDEFİ	41
8.4	SOSYAL İÇERME VE İŐTİHDAM İLİŞKİSİ	41
8.5	PROGRAMIN SOSYAL KALKINMAYA ETKİSİ	42
8.6	PROGRAMIN GENEL ETKİSİ	42
8.7	SOSYAL İÇERME TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ	43
8.8	DIŞSAL ETKİLER.....	44
8.8.1	Sosyal Kalkınmaya Yönelik Dışsal Etkiler	44
8.8.2	Küresel Rekabet Edebilirliğe Yönelik Dışsal Etkiler	44
9	KATKISALLIK	46
10	SONUÇ.....	49
10.1	PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	49
10.2	PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	50

1 YÖNETİCİ ÖZETİ

Engellilerin işgücüne katılımlarını ve istihdam olanaklarını artırarak kimseye muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürebilmelerini ve toplumla bütünleşmelerini sağlamayı hedefleyen 'Engelsiz İstanbul Mali Destek Programı' kapsamında, 2012 Ocak-Aralık döneminde 9 proje uygulanmıştır.

Program kapsamında yürütülen projelerde engellilerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik mesleki veya rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilmiştir.

Söz konusu eğitimler sonucunda,

- 155 işsiz engelli istihdam edilmiş,
- çeşitli yaş gruplarında olup işgücü dışında kalan 342 engellinin sosyal hayata katılımı sağlanmış,

ve bu yolla sosyal ve ekonomik hayata katılımları sağlanmıştır.

Ayrıca, mevcut sonuçlar ve sürdürülen faaliyetler dikkate alınarak yapılan 10 yıllık projeksiyonda;

- 567 engellinin istihdam edilmesi,
- 300 engellinin rehabilite edilmesi,

beklenmektedir.

Diğer yandan, projelerin dışsal etkileri olarak;

- rehabilite edilen engellilerin anne/babalarının (1.300 civarında) sosyal dışlanmalarının önüne geçilmesi ve
- işsizlerin binde 1,3'ünün istihdamı sağlanarak bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlanması

beklenmektedir.

Proje faaliyetleri ile mevcut ve beklenen sonuçlar, uluslararası kurumlarda ve gelişmiş ülkelerde kamu müdahalelerinin değerlendirilmesinde uygulanmakta olan 5 kriter (ilgililik, etkililik, etkinlik, sürdürülebilirlik, etki) ve katkısallık çerçevesinde değerlendirilerek projelerin ve Programın başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

- ✓ Programın hedef ve önceliklerinin proje teklif çağrısı tarihindeki ve mevcut ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile uyumlu olduğu, proje sonuçlarının ise program hedef ve önceliklerine katkı sağladığı ve böylece program ve projelerin **ilgililik** kriterini karşıladığı tespit edilmiştir.
- ✓ **Etkililik** kriteri çerçevesinde, program bazında hedef belirlenmediğinden projelerin belirledikleri hedeflere ulaşma oranları hesaplanmış olup; ortalamanın %81 olduğu ve 9 projeden 6'sının hedeflerine ulaşamadığı gözlenmiştir.
- ✓ Projeler sonucunda topluma sağlanması beklenen toplam faydanın parasal değerinin (projelerin sona erdiği 2012 yılsonu itibarıyla net bugünkü değerinin) 2014 yılının ilk çeyreğinde proje harcamaları tutarını karşıladığı tespit edilmiş, projeler sona erdikten sonraki

10 yıl içinde ise söz konusu harcamaların 6,6 katı değerine ulaşması beklenmekte olup; programın **etkin** olduğu sonucuna varılmıştır.

- ✓ Projelerin tamamının ya sürdürülebilir faydalar ürettiği ya da faaliyetlerini sürdürerek fayda üretmekte olduğu ve böylece **sürdürülebilirliğin** sağlandığı gözlenmiştir.
- ✓ Program, bölgedeki hedef grubu olan dezavantajlıların sosyal olarak içerilmesine halihazırda toplam % 0,21 düzeyinde etkide bulunarak bölgenin sosyal kalkınmasına katkı sağlamış olup; projeler sona erdikten sonraki 10 yıl içinde ise söz konusu **etkinin** %0,57 düzeyine çıkması beklenmektedir.
- ✓ **Katkısallık** analizi kapsamında, Ajans desteğinin projelerin gerçekleşmesine ve projelerin elde edilen sonuçlara katkısı değerlendirilmiş olup; Ajans desteğinin katkısallığının tam olduğu, yani sonuçların tamamının (gerçekleştikleri dönem itibariyle) desteğimiz sayesinde elde edildiği sonucuna varılmıştır.
- ✓ Etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki analizi sonuçları üzerinden skalalar oluşturarak 10 puan üzerinden **projelerin başarı düzeyleri** hesaplanmış olup; ortalaması olan 4,86 puanın üzerinde 5 proje, 5 puanın altında ise 4 proje bulunmaktadır.
- ✓ Etkinlik ve etki analizlerine katkısallık faktörünü katarak (programlar karşılaştırılırken kullanılmak üzere) **Programın başarı düzeyi** hesaplanmıştır. Ajans katkısallığı tam olduğundan, bulunan değerler etkilenmemiştir. Buna göre; 10 yılın sonunda, yapılan harcamaların 5,6 katı değerinde sosyal refahın artması ve hedef gruplarının % 0,57'sinde hedeflenen etkinin (sosyal içermenin) sağlanması beklenmektedir.

2 GİRİŞ

Kamu politikalarının değerlendirilmesi, demokratik ülkelerde ve uluslararası kurumlarda 1960'lı yıllardan bu yana teşvik edilen ve kurumsallaşan bir yönetim aracı olmuştur. Bu kapsamda, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında 2015'in Uluslararası Değerlendirme Yılı ilan edilmesi son dönemde gerçekleşen önemli gelişmeler arasında yer almıştır.

Özellikle, kamu kaynakları kullanılarak uygulanan destekleme politikalarının değerlendirilmesine ilişkin toplumsal talep bu yönde yapılan çalışmalara hız vererek uzmanlıkların oluşmasını ve detaylı analiz modellerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu modellerde; hesap verilebilirliğin ve politika yapıcılara geri bildirim sağlanabilmesi amacıyla, müdahalenin hedeflenen etkiye ulaşma ve maliyetine oranla fayda üretme başarısının hesaplanmasına ilişkin yöntemler ortaya koyulmuştur.

Bu kapsamda, Ajansımız mali destek programlarının değerlendirilmesi gündeme alındığında, öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılarak, Birleşmiş Milletler Örgütü, OECD, Avrupa Birliği kurumları ve gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan yöntemler araştırıldı ve programlara uygun değerlendirme usullerinin ana hatları belirlendi. Nasıl bir değerlendirme istendiğine karar verildikten sonra bu işin kimin tarafından yapılacağı gündeme geldi. Objektifliği sağlamak için, değerlendirmenin Ajans dışı uzmanlar tarafından yapılmasının uygun olacağı düşünüldü. Ancak, incelenen mevcut değerlendirme örneklerindeki yöntemlerin beklentileri karşılamadığı kanaatine varıldı. Ajansın programlama süreçlerinin dışında kalan izleme ve Değerlendirme Biriminin sübjektif olarak nitelendirilemeyecek şeffaf bir yöntem geliştirerek bu çalışmayı yürütmesi kararı alındı ve sonuca varıldı.

Geliştirilen yöntem; uluslararası kurumların ve gelişmiş ülkelerin uyguladığı değerlendirme kriterleri ve temel metodolojileri ile birlikte detaylarda birçok yenilikler içeriyor. Yöntemin ayırt edici özellikleri arasında;

- Ajansın mali destek programlarının yapısına uygun olması,
- Objektifliği sağlaması ve sübjektif yorumlar içermemesi,
- Projeleri ve programları birbirleriyle karşılaştırmaya olanak sağlayan sayısal sonuçlar içermesi,
- Uygulama sonrası ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak beklenen sonuçları da analize katması,
- Bilimsel kaynaklara, yararlanıcılardan alınan verilere ve anketlere dayalı olarak yapılan masa başı bir çalışma olması,

sayılabilir.

Bu çalışmada; değerlendirme kriterleri ortaya koyulduktan sonra, her bir kriter bazında geliştirilen yöntem ile tek tek projelere ve programa ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar safha safha açıklandı. Bu sonuçlar ile Ajans desteği arasındaki illiyet bağı analiz edildikten sonra, tüm tespitleri bir araya getirmek amacıyla geliştirilen yöntemle projelerin ve programın genel değerlendirmesi yapıldı.

3 DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Değerlendirme, OECD kaynaklarında, devam etmekte olan ya da tamamlanmış proje, program veya politikaların planlama ve uygulama süreçleri ile sonuçlarının sistematik ve objektif olarak incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Değerlendirme;

- kamu müdahalesinin¹ başarısının ölçülmesi,
- mevcut program ve politikaların geribildirimlerinden yapılan çıkarımların sonraki müdahalelerin geliştirilmesine veya karar verme mekanizmalarında kullanılmasına olanak vermesi ve
- hesap verilebilirliğin sağlanması,

amacıyla yapılır.

OECD ve Avrupa Komisyonu, kamu müdahalelerini ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir.²

İlgililik

İlgililik kapsamında, kamu müdahalesinin hedeflerinin hedef grubuna ilişkin müdahale tarihindeki ve sonrasındaki üst politikalar ile ne ölçüde uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; program hedeflerinin hem teklif çağrısı dönemindeki hem de güncel ulusal ve bölgesel planlarla olan ilgililiği ile müdahale kapsamında yürütülen proje faaliyetlerinin ve çıktılarının program hedefleriyle uyumlu olup olmadığı incelenmiştir.

Etkililik

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, kamu müdahalesinde belirlenen hedeflerin ne oranda başarıldığını ölçer. Program hedefleri belirlenmediğinden çalışmamızda sadece projelerin hedeflerine ulaşma dereceleri ölçülmüştür.

Etkinlik

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.

¹ Müdahale kavramı önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için devlet tarafından uygulanan veya desteklenen proje, program veya politika için kullanılan terimdir.

² The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD, 1991, Glossary of Terms Used in Evaluation, in ‘Methods and Procedures in Aid Evaluation’, OECD 1986, and the Glossary of Evaluation and Results Based Management (RBM) Terms, OECD, 2000

Analizimizde; programın uygulama süresinde üretilen ve sonraki 10 yılda üretilmesi beklenen faydalar aynı sürelerde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile karşılaştırılmıştır.

Etki

Etki analizinde; kamu müdahalelerinin hedef grubunda dolaylı veya doğrudan, amaçlanmış veya amaç dışı yarattığı olumlu ve olumsuz değişimler incelenmektedir. Buna müdahale sonucunda yerel, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer tüm kalkınma göstergelerinde oluşan etki de dâhildir. Ayrıca, müdahalenin sonuçlarının ne olduğu, faydalananlarda sağladığı temel değişikliklerin neler olduğu ve bu aktivitelerden kaç kişinin etkilendiği sorgulanmaktadır.

Bu çalışmada; projelerin sona erdikten sonra geçen süre içinde hedef grubunda meydana getirdiği ve proje sonrasındaki 10 yılda meydana getirmesi beklenen etkiler değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik analizinde; müdahale kapsamında yürütülen faaliyetlerin müdahale sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği değerlendirilmektedir³.

Katkısallık

Kamu müdahalesinin doğurduğu etkiyi ölçebilmek için müdahale ile çıktı ve sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması gerekir. Bunun için, müdahale sonucunda ortaya çıkan sonuçların ne oranda destek sayesinde gerçekleştiği, başka bir deyişle desteğin söz konusu sonuçların ortaya çıkmasına ne kadar katkı sağladığı belirlenmelidir.

³ European Comission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006

4 İLGİLİLİK ANALİZİ

4.1 PROGRAM ÖNCELİKLERİ

Engelsiz İstanbul Mali Destek Programının genel hedefi; engellilerin tüm insan hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmalarının, bağımsız yaşayabilmelerinin, yaşamın tüm alanlarına etkin katılımlarının ve diğer bireylerle eşit koşullarda yaşamalarının sağlanmasına katkıda bulunmaktır.

Programın özel hedefi ise; engellilerin, kimseye muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürebilmelerini ve toplumla bütünleşmelerini sağlamak üzere *işgücüne katılımlarını ve istihdam olanaklarını artırmaktır.*

Bu kapsamda, projelerin **engellilerin yaşamın tüm alanlarına etkin katılımlarını sağlayarak veya istihdam olanaklarını artırarak sosyal içerme sağlaması** beklenmiştir.

4.2 PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.2.1 Dokuzuncu Kalkınma Planı

Dokuzuncu Kalkınma Planı, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanıdır. Planın, "İstihdamın Artırılması" ile "Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi" olmak üzere iki gelişme eksenine doğrudan sosyal kalkınmaya odaklanmıştır.

4.2.2 İstanbul Bölge Planı (2010-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planı doğrultusunda Ajans tarafından hazırlanan 2010-2013 İstanbul Bölge Planının vizyon bileşenleri arasında "yaşanabilir ve yaşam kalitesini sürekli yükselten kent" bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde "sosyal kalkınma" yer almıştır. Bu eksen altındaki stratejik amaçlardan biri '*Sosyal Dışlanmanın Önüne Geçilmesi*' olarak belirlenmiştir. Söz konusu amaç kapsamında belirlenen aşağıdaki hedefler Programın öncelikleri ile ilgili bulunmaktadır.

- Sosyal risk grupları ile dezavantajlı konumda olan engelliler, kadınlar ve gençlerin işgücü piyasalarına girişlerinin kolaylaştırılması
- Sosyal hizmet ve yardımlara erişimin ve hizmet kalitesinin artırılması
- Dezavantajlı grupların emeğinin alternatif ürün ve hizmetler yoluyla etkinleştirilmesi
- Sosyal risk grupları ve dezavantajlı grupların eğitim, sağlık ve ulaşım gibi kentsel hizmetlere erişiminin artırılması

4.3 PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.3.1 Onuncu Kalkınma Planı

Onuncu Kalkınma Planının temel amacı halkın refahını artırmaktır. Bu bağlamda insanların hayat standartlarının yükseltilmesi, güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamının tesis edilmesi ve bunun kalıcı kılınması hedeflenmektedir. İnsan odaklı kalkınma anlayışı doğrultusunda refahın toplumun tüm

kesimlerine adil bir şekilde dağıtılması, daha güçlü ve ferah bir toplum yapısına ulaşılması, toplumun en kırılgan kesimlerinin güçlendirilmesi ve fırsat eşitliğinin yaratılması yaklaşımları benimsenmiştir. “*Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum*” başlığı altında insan için ve insanla beraber kalkınma yaklaşımının hayata geçirilmesi ve gelişmişliğin toplumun farklı kesimlerine yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak politikalara yer verilmektedir. Bu politikalar Programının öncelikleriyle doğrudan ilgilidir.

4.3.2 İstanbul Bölge Planı (2014-2023)

2014-2023 İstanbul Bölge Planı, Onuncu Kalkınma Planı doğrultusunda hazırlanmış ve vizyon bileşenleri arasında “*adil paylaşılan, kapsayıcı ve öğrenen toplum*” yer almıştır. Bu vizyon doğrultusunda belirlenen öncelik alanlarından “*sosyal bütünleşmenin* aşağıda belirtilen stratejiler ve alt hedefleri Programın öncelikleriyle ilgili bulunmaktadır:

- Strateji 1. Gelir adaletsizliği ve yoksullukla hak temelli mücadele edilmesi ve dezavantajlı grupların sosyal bütünleşmesinin sağlanması
 - Sosyal hizmet ve yardımlara erişimin ve hizmet kalitesinin artırılması, sosyal yardımların etkin hale getirilmesi
- Strateji 2. Engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımının önündeki engellerin kaldırılması ve hayata tam katılımlarının sağlanması
 - Fiziksel çevrenin evrensel tasarım ilkesine uygun olarak iyileştirilmesi
 - Engellilerin potansiyellerini sonuna kadar kullanabilmesi için kendilerine ve ailelerine bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme yapılması ve toplumun engellik konusunda farkındalığının artırılması
 - Engellilerin eğitim oranlarının artırılması
 - Engellilerin kişisel ve fiziksel gelişmelerinin ve özgüvenlerinin artırılması için spora ve sanata teşvik edilmeleri
 - Engelli istihdamının ve girişimciliğinin artırılması ve gereken engel grupları için korumalı işyerlerinin açılması

4.4 PROJELERİN İLGİLİLİĞİ

Bağımsız değerlendirme sürecinde proje tekliflerinin programın hedef ve öncelikleriyle ve bölgenin ihtiyaç ve sorunlarıyla olan ilgisi 25 puan üzerinden değerlendirilmiş olup; en az 18 puan almak başarılı olma koşulları arasında sayılmıştır. Bu program kapsamında desteklenen projelerin ilgililik puanları ortalaması 20,44 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca, projelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çıktılarının programın özel ve genel hedeflerine sağladığı katkı tarafımızca değerlendirilmiş olup; desteklenen toplam 9 projenin tamamı “ilgili” bulunmuştur.

4.5 SONUÇ

Programın hedefleri önceki ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur. Bu ilgililik, yeni ulusal ve bölgesel planların hedefleri bazında da hala devam etmektedir. Desteklenen projeler tek tek değerlendirildiğinde ise, tamamının Programın hedeflerine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

5 ETKİLİLİK ANALİZİ

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, projelerde belirlenen hedeflerin uygulama sırasında veya sonrasında ne oranda başarıldığını ölçer. Hedeflere ulaşma derecesini gösteren etkililik, gerçekleşen sonucun hedeflenen sonuçla karşılaştırılmasıyla hesaplanır:

$$\text{Etkililik Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen Sonuç}}{\text{Hedeflenen Sonuç}} \times 100$$

Engelsiz İstanbul Mali Destek Programı kapsamında yürütülen 9 projenin sonuçları etkililik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve başlangıçta belirledikleri hedefleri ne oranda gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

5.1 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Projelerde mesleki veya rehabilitasyon amaçlı eğitim verilen engelli sayısı ve istihdam edilmesi sağlanan kursiyer sayılarına ilişkin hedefler belirlenmiştir. Söz konusu hedefler bazında etkililik oranları ve ortalamaları alınarak belirlenen genel başarı düzeyleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Yararlanıcı	Eğitim Verilen Engelli Sayısı		İstihdamı Sağlanan Engelli Sayısı		Hedefler Bazında Etkililik Oranları		Projenin Etkililik Oranı
	Hedeflenen	Gerçekleşen	Hedeflenen	Gerçekleşen	Eğitim Verilen Engelli Sayısı	İstihdamı Sağlanan Engelli Sayısı	
Avcılar Kaymakamlığı	200	200			100%		100%
Türkiye Görme Engelliler Derneği	34	34	34	17	100%	50%	75%
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	386	537			139%		139%
Şile Belediyesi	80	80			100%		100%
İstanbul Aydın Üniversitesi	200	178	142	45	89%	32%	60%
Eyüp Belediyesi	75	62			83%		83%
Silivri Kaymakamlığı	50	32	25	5	64%	20%	42%
Ataşehir Kaymakamlığı	135	112	45	18	83%	40%	61%
Altınokta Körler Derneği	24	24	19	7	100%	37%	68%

Program kapsamında yürütülen 9 projenin ortalama etkililik oranı %81 olarak hesaplanmış olup; ortalamanın üzerinde etkililiğe sahip projelerin istihdam hedefi belirlemedikleri dikkat çekmektedir. Hedeflerine ulaşamayan 6 proje (Türkiye Görme Engelliler Derneği, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eyüp Belediyesi, Silivri Kaymakamlığı, Ataşehir Kaymakamlığı, Altınokta Körler Derneği) bulunmaktadır.

Diğer yandan, kursiyer sayısı hedefini %39 oranında aşan Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü istihdam hedefi belirlememekle beraber, proje ortağı olan Bağcılar Belediyesi'nin de desteğiyle İŞKUR ve işverenlerle görüşerek 63 engelliye istihdam sağladığını beyan etmiştir.

5.2 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Projelerde engellilere mesleki veya rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilerek istihdam edilebilirliklerinin artırılması ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımlarının sağlanması hedeflenmiştir.

Rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilen projelerin (Avcılar Kaymakamlığı, Eyüp Belediyesi, Şile Belediyesi) etkililik oranları ortalaması % 94 $((100+100+83)/3)$, mesleki eğitimler verilen diğer projelerin etkililik oranları ortalaması ise % 74 $((139+75+60+42+61+68)/6)$ düzeyindedir. Rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilen projelerde istihdam hedefi belirlenmemesinin etkililik oranını yükselten temel etken olduğu gözlenmiştir.

Projelerde kursiyer sayısı hedeflerine ortalama %95 oranında ulaşılmış iken, istihdam sayısı hedeflerine ulaşma oranları ortalaması % 36 düzeyinde kalmıştır.

6 ETKİNLİK ANALİZİ

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.⁴

Bir kamu müdahalesinin etkinliğinin, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunun değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden en yaygın, gelişmiş ve karşılaştırılabilir olanı **fayda-maliyet analizidir.**⁵

Müdahale sonrası yapılan fayda-maliyet analizinde;

- Tüm toplumun veya belirli bir kısmının bakış açısından, uygulamanın başlamasını takip eden belirli bir süre içinde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile üretilen ve üretilmesi beklenen faydalara sayısal (çoğunlukla parasal) olarak değer biçilir. Bunun için, müdahaleye ilişkin olarak yapılan tüm harcamalar toplanır ve elde edilen her türlü faydanın ekonomik değeri hesaplanır.
- Fayda değerlemesinde, müdahale sonucunda elde edilen gelirler ve tasarruf edilen giderler dikkate alınır. Kazanılan zaman, iyileştirilen çevre ve artırılan yaşam kalitesi gibi piyasa değeri olmayan faydaların değerlemesinde ise, toplumun bu faydalar için ‘ödemeye istekli olduğu’ toplam tutar hesap edilir. Toplumun *ödemeye istekli olduğu* tutar; arzu edilen bir sonuca ulaşmak veya arzu edilmeyen bir sonuçtan sakınmak için bireylerin ödemeye hazır oldukları azami tutarların toplamıdır.
- Belirlenen zaman serisi için hesaplanan maliyet ve fayda değerleri ‘bugünkü değer’ formülüyle proje uygulama tarihi itibarıyla iskonto edilir. İskonto oranı olarak, projenin finansmanında kullanılan kaynakların alternatif getiri oranı esas alınır.
- İskontolu fayda değerinin maliyet değerini aşması halinde, müdahalenin net fayda ürettiği, yani maliyet etkin olduğu, refah artışı sağladığı ve devam ettirebileceği sonucuna varılır.
- Aynı hacim ve kapsamda olup net fayda üreten iki farklı müdahaleden daha yüksek toplam fayda/toplam maliyet oranına sahip olanın, yani aynı düzeyde faydayı daha az maliyetle üretenin daha etkin ve tercih edilebilir olduğu anlaşılır.

Müdahale uygulanmadan önce yapılan ön değerlendirmede de maliyetler ve faydalar tahmin edilmek suretiyle fayda-maliyet analizi yapılabilmektedir.

⁴ Stephanie Riegg Celini, James Edwin Kee; Cost Effectiveness and Cost-Benefit Analysis, *Handbook of Practical Program Evaluation*; (editörler: Wholey, Joseph S.; Hatry, Harry P.; Newcomer, Kathryn E.); 2010; s.525.

⁵ German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development; Tools and Methods for Evaluating the Efficiency of Development Interventions, 2011, s.63

6.1 AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ

Projelerin etkinliği fayda maliyet analiz yöntemiyle değerlendirilirken; proje maliyetleri, Ajans ve yararlanıcı maliyetleri olmak üzere iki temel başlık altında toplanmıştır. Yararlanıcı maliyetleri proje bütçesi dahilinde yararlanıcının eş finansmanını ve bütçe dışı katkılarını içerir. Ajans maliyetleri ise, destek ödemesi ve ilgili mali destek programının tasarımı, yönetimi ve izlenmesi için yaptığı genel hizmetler maliyetinden oluşur.

Genel hizmetler maliyetinin hesabında

- Ajansın gider bütçesinde 'Genel Hizmetler' başlığı altındaki 'Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri' ile 'Tanıtım ve Eğitim Hizmetleri' dışında kalan 'Genel Yönetim Hizmetleri', 'İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon Hizmetleri' ile 'Plan, Program ve Proje Hizmetleri'ne ilişkin gerçekleşen giderler toplanıp 12 aya bölünerek aylık ortalama genel hizmetler maliyeti hesaplanmıştır. Söz konusu giderlerin tamamının mali destek programlarına ilişkin olduğu varsayılmıştır.

	Genel Hizmetler Maliyeti	Ortalama Aylık Maliyet
2011	3.804.423	317.035
2012	5.666.386	472.199

- Desteklenen her bir projenin teklif çağrısı, bağımsız değerlendirme, uygulama ve raporlama süreçlerinin geçtiği aylara ilişkin genel hizmetler maliyetlerinde payı olduğu değerlendirilmiştir. Buna göre; her bir ayın ortalama genel hizmetler maliyeti ilgili olduğu proje adedine bölünerek proje başına aylık maliyet hesaplanmıştır.

	Temmuz 11	Ağustos 11	Eylül 11	Ekim 11	Kasım 11	Aralık 11	Ocak 12	Şubat 12	Mart 12	Nisan 12	Mayıs 12	Haziran 12	Temmuz 12	Ağustos 12	Eylül 12	Ekim 12	Kasım 12	Aralık 12
IBO	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34			
IYE	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			
KBO	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20			
KYE	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13			
STB	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
ENİ	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
ICE	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
KCE	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
KTM									17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
GNC											61	61	61	61	61	61	61	61
BIL												42	42	42	42	42	42	42
SKA																		16
AFT																		15
BTK																		19
toplam proje adedi	113	113	113	113	113	113	113	113	130	130	191	233	233	233	233	160	160	210
proje başına aylık maliyet	2.806	2.806	2.806	2.806	2.806	2.806	4.179	4.179	3.632	3.632	2.472	2.027	2.027	2.027	2.027	2.951	2.951	2.249

- Programın teklif çağrısı süreci Temmuz 2011’de başlamış olup, Aralık 2011’e kadar devam etmiştir. Projelerin uygulanması ise Ocak 2012 ile Aralık 2012 arasında tamamlanmıştır. Buna göre, Temmuz 2011 - Aralık 2012 dönemine ilişkin proje başına aylık maliyetler toplanarak hesaplanan 51.186 TL program kapsamındaki bir projenin Ajansa doğurduğu genel hizmetler maliyeti olarak hesap edilmiştir.

6.2 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

6.2.1 AVCILAR KAYMAKAMLIĞI

“Engelliler Eğitim, Kültür, Spor ve Sanat Merkezi”

Proje kapsamında kurulan Engelliler Eğitim, Kültür, Spor ve Sanat Merkezinde yaşamın tüm alanlarına etkin katılımlarını sağlamak amacıyla **200** engelliye çeşitli eğitimler verilerek rehabilite edilmelerine katkı sağlanmıştır. Söz konusu faaliyetlerin proje sonrasında da devam ettirildiği beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Kaymakamlık bütçelerinden proje kapsamında toplam **396.207,26 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	323.531,70	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	72.675,56	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		0,00
Toplam (Kamu / Özel)	447.393,26	0,00
Genel Toplam	447.393,26	

Ayrıca, proje sonrasında faaliyetlerin sürdürülmesi halinde idari maliyetlerin karşılanması gerekecektir. İnsan kaynakları ve sarf malzemelerinin 2012 yılında gerçekleşen maliyetleri enflasyon oranında artırılarak 2013 yılı maliyetlerinin yaklaşık tutarı **181.202,06 TL** olarak hesaplanmıştır.

Faydalar

Merkezin engellilere sağladığı faydanın ekonomik değerinin belirlenmesinde, *2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliğinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitimine tahsis edilen aylık 367 TL* esas alınmıştır. Söz konusu merkezlerden bir yıl boyunca yararlanıldığı dikkate alınarak 200 engelli için yıllık fayda değeri **880.800** (200 x 367 x 12) olarak hesap edilmiştir. Devlete sağlanan faydalar ise hesaplamamızda ihmal edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- söz konusu merkezde faaliyetlerin sürdürüleceği, her yıl ayrılan ile yeni kayıt olan engelli sayısının eşit olacağı ve böylece yararlanan engelli sayısının her yıl 200 olarak sabit kalacağı,
- hesaplanan fayda değerinin ve öğretmen maliyetinin yıllık %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Fayda	880.800,00	942.456,00	1.008.427,92	1.079.017,87	1.154.549,13	1.235.367,56	1.321.843,29	1.414.372,32	1.513.378,39	1.619.314,87	1.732.666,92
	Maliyetler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Fayda	880.800,00	942.456,00	1.008.427,92	1.079.017,87	1.154.549,13	1.235.367,56	1.321.843,29	1.414.372,32	1.513.378,39	1.619.314,87	1.732.666,92
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	880.800,00	1.751.429,10	2.612.004,74	3.462.643,03	4.303.458,70	5.134.565,18	5.956.074,59	6.768.097,74	7.570.744,19	8.364.122,20	9.148.338,81
Devlet	Fayda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Maliyetler	447.393,26	181.202,06	193.886,20	207.458,24	221.980,31	237.518,93	254.145,26	271.935,43	290.970,91	311.338,87	333.132,59
	Net Fayda	-447.393,26	-181.202,06	-193.886,20	-207.458,24	-221.980,31	-237.518,93	-254.145,26	-271.935,43	-290.970,91	-311.338,87	-333.132,59
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-447.393,26	-614.785,46	-780.244,73	-943.793,38	-1.105.453,48	-1.265.246,83	-1.423.195,00	-1.579.319,28	-1.733.640,74	-1.886.180,20	-2.036.958,23
Toplam Net Fayda		433.406,74	1.136.643,64	1.831.760,02	2.518.849,65	3.198.005,22	3.869.318,35	4.532.879,59	5.188.778,47	5.837.103,45	6.477.942,00	7.111.380,57

Buna göre; projenin **başladığı** yıldan itibaren net fayda ürettiği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **7.111.380,57 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için proje sonrasında en az **30** engellinin proje kapsamında oluşturulan kapasiteden yararlanması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.2 TÜRKİYE GÖRME ENGELLİLER DERNEĞİ

“Danışan ile Danışmanı Engelsiz Kılan Çağrı Merkezi Projesi”

Proje kapsamında görme engellilere yönelik kurulan laboratuvarında 34 engelli çağrı merkezi operatörü olarak yetiştirilmiş olup; 17’sinin istihdam edilmesi sağlanmıştır. Merkezdeki eğitim faaliyetlerinin proje süresi ile sınırlı kaldığı beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Dernek bütçelerinden proje kapsamında toplam **266.227,46 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapılmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	236.479,67	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		29.747,79
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		0,00
Toplam (Kamu / Özel)	287.665,67	29.747,79
Genel Toplam	317.413,46	

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 18.875,00 TL esas alınmış olup⁶; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- eğitim verilen 34 engelli arasında istihdam edilenlerin sayısının her yıl 17 olarak sabit kalacağı,
- belirlenen ücret tutarınının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında⁷, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,

⁶ TÜİK ,Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

⁷ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	404.079,48	432.365,04	462.630,59	495.014,73	529.665,77	566.742,37	606.414,34	648.863,34	694.283,77	742.883,64
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri		129.305,43	138.356,81	148.041,79	158.404,72	169.493,05	181.357,56	194.052,59	207.636,27	222.170,81	237.722,76
	Net Gelir		274.774,04	294.008,23	314.588,80	336.610,02	360.172,72	385.384,81	412.361,75	441.227,07	472.112,97	505.160,87
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)		253.832,84	504.734,58	752.739,07	997.879,77	1.240.189,74	1.479.701,68	1.716.447,89	1.950.460,31	2.181.770,51	2.410.409,69
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		218.202,92	233.477,12	249.820,52	267.307,96	286.019,51	306.040,88	327.463,74	350.386,20	374.913,24	401.157,16
	proje harcamaları	287.665,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-287.665,67	218.202,92	233.477,12	249.820,52	267.307,96	286.019,51	306.040,88	327.463,74	350.386,20	374.913,24	401.157,16
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-287.665,67	-86.092,54	113.152,96	310.097,71	504.768,26	697.190,89	887.391,54	1.075.395,89	1.261.229,28	1.444.916,79	1.626.483,20
STK	gelir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	proje harcamaları	29.747,79	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-29.747,79	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79	-29.747,79
Toplam Net Fayda		-317.413,46	137.992,51	588.139,75	1.033.088,98	1.472.900,24	1.907.632,84	2.337.345,43	2.762.095,99	3.181.941,80	3.596.939,51	4.007.145,10

Buna göre; projenin ilk yıldan itibaren net fayda ürettiği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **4.007.145,10 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **2** engellinin istihdam edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.3 BAĞCILAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

“Engelsiz Eğitim Projesi”

Proje kapsamında toplam **537** engelliye pasta üretimi eğitimi, büro yönetimi ve sekreterlik eğitimi, nikâh şekeri ile yapay çiçek yapımı eğitimi gibi birçok alanda mesleki eğitimler verilmiş olup; **63**'ünün istihdam edilmesi sağlanmıştır. Söz konusu eğitimlerin proje sonrası devam ettirildiği beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bütçelerinden proje kapsamında toplam **737.443,69 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	656.559,79	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	80.883,90	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		0,00
Toplam (Kamu / Özel)	788.629,69	0,00
Genel Toplam	788.629,69	

Ayrıca, proje sonrasında faaliyetlerin sürdürülmesi halinde idari maliyetlerin karşılanması gerekecektir. İnsan kaynakları ve sarf malzemelerinin 2012 yılında gerçekleşen maliyetleri enflasyon oranında artırılarak 2013 yılı maliyetlerinin yaklaşık tutarı **462.156,00 TL** olarak hesaplanmıştır.

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar, Hizmet ve Satış Elemanları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 15.044,00 TL((18.875+12.922+13.336)/3) esas alınmış olup⁸; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

⁸ TÜİK, Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

- verilen eğitimlerin sonraki yıllarda da sürdürüleceğinden istihdam edilenlerin sayısının her yıl 63 adet artacağı,
- belirlenen ücret tutarının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında⁹, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	1.193.533,97	2.554.162,70	4.099.431,14	5.848.521,76	7.822.397,85	10.043.958,84	12.538.208,62	15.332.437,97	18.456.422,21	21.942.635,29
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	381.930,87	817.332,07	1.311.817,96	1.871.526,96	2.503.167,31	3.214.066,83	4.012.226,76	4.906.380,15	5.906.055,11	7.021.643,29
	Net Gelir	0,00	811.603,10	1.736.830,64	2.787.613,17	3.976.994,80	5.319.230,54	6.829.892,01	8.525.981,86	10.426.057,82	12.550.367,10	14.920.992,00
	Net Bugünkü Değer	0,00	749.748,82	2.231.931,26	4.429.532,00	7.325.831,06	10.904.399,17	15.149.093,36	20.044.052,49	25.573.692,88	31.722.704,08	38.476.044,58
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		644.508,35	1.379.247,86	2.213.692,82	3.158.201,75	4.224.094,84	5.423.737,78	6.770.632,66	8.279.516,51	9.966.467,99	11.849.023,06
	proje harcamaları	788.629,69	467.555,16	500.284,02	535.303,90	572.775,18	612.869,44	655.770,30	701.674,22	750.791,42	803.346,81	859.581,09
	Net Gelir	-788.629,69	176.953,19	878.963,84	1.678.388,91	2.585.426,57	3.611.225,40	4.767.967,48	6.068.958,44	7.528.725,09	9.163.121,18	10.989.441,97
	Net Bugünkü Değer	-788.629,69	-625.162,54	124.930,61	1.448.080,01	3.330.951,11	5.760.440,86	8.723.674,22	12.208.000,59	16.200.990,38	20.690.431,54	25.664.326,28
Toplam Net Fayda		-788.629,69	124.586,28	2.356.861,86	5.877.612,01	10.656.782,16	16.664.840,03	23.872.767,58	32.252.053,08	41.774.683,25	52.413.135,62	64.140.370,86

Buna göre; projenin ilk yıldan itibaren net fayda ürettiği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **64.140.370,86 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için proje bitiminden itibaren her yıl en az 5 engellinin istihdam edilmesi gerektiği veya mevcut istihdamın 2013 yılı sonuna kadar çalışmasının yeterli olacağı hesap edilmiştir.

⁹ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

6.2.4 ŞİLE BELEDİYESİ

“Engelsiz Şile Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi”

Proje kapsamında kurulan Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde **80** engelliye rehabilite edilmelerine yardımcı olacak çeşitli kurslar verilmiş olup; söz konusu faaliyetlerin proje sonrasında da devam ettirildiği beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Belediye bütçelerinden proje kapsamında toplam **958.435,31 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır. Belediye ise proje bütçesi dışında **55.000,00 TL** harcadığını beyan etmiştir.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	853.170,82	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	105.264,48	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	55.000,00	0,00
Toplam (Kamu / Özel)	1.064.621,30	0,00
Genel Toplam	1.064.621,30	

Ayrıca, proje sonrasında faaliyetlerin sürdürülmesi halinde idari maliyetlerin karşılanması gerekecektir. İnsan kaynakları ve sarf malzemelerinin 2012 yılında gerçekleşen maliyetleri enflasyon oranında artırılarak 2013 yılı maliyetlerinin yaklaşık tutarı **266.161,90 TL** olarak hesaplanmıştır.

Faydalar

Merkezin engellilere sağladığı faydanın ekonomik değerinin belirlenmesinde, *2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliğinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitimine tahsis edilen aylık 367 TL* esas alınmıştır. Söz konusu merkezlerden bir yıl boyunca yararlanıldığı dikkate alınarak 80 engelli için yıllık fayda değeri **352.320 TL** (80 x 367 x 12) olarak hesap edilmiştir. Devlete sağlanan faydalar ise hesaplamamızda ihmal edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- söz konusu merkezde faaliyetlerin sürdürüleceği, her yıl ayrılan ile yeni kayıt olan engelli sayısının eşit olacağı ve böylece yararlanan engelli sayısının her yıl 80 olarak sabit kalacağı,
- hesaplanan fayda değerinin ve öğretmen maliyetinin yıllık %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Fayda	352.320,00	376.982,40	403.371,17	431.607,15	461.819,65	494.147,03	528.737,32	565.748,93	605.351,35	647.725,95	693.066,77
	Maliyetler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Fayda	352.320,00	376.982,40	403.371,17	431.607,15	461.819,65	494.147,03	528.737,32	565.748,93	605.351,35	647.725,95	693.066,77
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	352.320,00	700.571,64	1.044.801,90	1.385.057,21	1.721.383,48	2.053.826,07	2.382.429,83	2.707.239,10	3.028.297,68	3.345.648,88	3.659.335,52
Devlet	Fayda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Maliyetler	1.064.621,30	266.161,90	284.793,24	304.728,76	326.059,77	348.883,96	373.305,84	399.437,24	427.397,85	457.315,70	489.327,80
	Net Fayda	-1.064.621,30	-266.161,90	-284.793,24	-304.728,76	-326.059,77	-348.883,96	-373.305,84	-399.437,24	-427.397,85	-457.315,70	-489.327,80
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-1.064.621,30	-1.310.498,35	-1.553.536,16	-1.793.767,54	-2.031.224,89	-2.265.940,23	-2.497.945,23	-2.727.271,19	-2.953.949,05	-3.178.009,37	-3.399.482,40
Toplam Net Fayda		-712.301,30	-609.926,71	-508.734,27	-408.710,33	-309.841,41	-212.114,16	-115.515,39	-20.032,09	74.348,63	167.639,51	259.853,12

Buna göre; projenin **sekizinci** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **259.853,12 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için proje sonrasında en az **79** engellinin proje kapsamında oluşturulan kapasiteden yararlanması gerektiği hesap edilmiştir

6.2.5 İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

“Engelsiz Yaşam Araştırma ve Uygulama Koordinatörlüğü Projesi”

Proje kapsamında kurulan Engelsiz Yaşam Araştırma ve Uygulama Koordinatörlüğünde **178** engelliye web tasarımı, çağrı merkezi elemanı yetiştirme, büro yönetimi ve yönetici asistanlığı gibi birçok alanda eğitimler verilmiş olup; **45**'inin istihdam edilmesi sağlanmıştır. Söz konusu eğitimlerin proje sonrasında devam ettirilmediği beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Üniversite bütçelerinden proje kapsamında toplam **793.374,66TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır. Üniversite ise proje bütçesi dışında **60.000,00 TL** harcadığını beyan etmiştir.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	702.836,46	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		90.538,20
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		60.000,00
Toplam (Kamu / Özel)	754.022,46	150.538,20
Genel Toplam		904.560,66

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 18.875,00 TL esas alınmış olup¹⁰; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- eğitim verilen 178 engelli arasında istihdam edilenlerin sayısının her yıl 45 olarak sabit kalacağı,

¹⁰ TÜİK, Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

- belirlenen ücret tutarının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında¹¹, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	1.069.622,14	1.144.495,69	1.224.610,39	1.310.333,12	1.402.056,44	1.500.200,39	1.605.214,42	1.717.579,43	1.837.809,99	1.966.456,68
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri		342.279,09	366.238,62	391.875,33	419.306,60	448.658,06	480.064,12	513.668,61	549.625,42	588.099,20	629.266,14
	Net Gelir	0,00	727.343,06	778.257,07	832.735,07	891.026,52	953.398,38	1.020.136,26	1.091.545,80	1.167.954,01	1.249.710,79	1.337.190,55
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	671.910,45	1.336.062,11	1.992.544,59	2.641.446,44	3.282.855,19	3.916.857,38	4.543.538,53	5.162.983,17	5.775.274,87	6.380.496,23
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		577.595,96	618.027,67	661.289,61	707.579,89	757.110,48	810.108,21	866.815,79	927.492,89	992.417,39	1.061.886,61
	proje harcamaları	754.022,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-754.022,46	577.595,96	618.027,67	661.289,61	707.579,89	757.110,48	810.108,21	866.815,79	927.492,89	992.417,39	1.061.886,61
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-754.022,46	-220.446,52	306.968,04	828.292,36	1.343.596,77	1.852.950,78	2.356.423,11	2.854.081,66	3.345.993,59	3.832.225,23	4.312.842,20
Vakıf Üniversitesi	gelir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	proje harcamaları	150.538,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-150.538,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20	-150.538,20
Toplam Net Fayda		-904.560,66	300.925,73	1.492.491,95	2.670.298,75	3.834.505,01	4.985.267,77	6.122.742,29	7.247.081,99	8.358.438,56	9.456.961,91	10.542.800,23

Buna göre; projenin ilk yıldan itibaren net fayda ürettiği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **10.542.800,23 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **4** engellinin istihdam edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

¹¹ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

6.2.6 EYÜP BELEDİYESİ

“Şeker Hayat”

Projenin kapsamında Eyüp ilçesi ve çevresinde yaşayan 62 Down sendromlu gence tasarlanan eğitim ve üretim ortamında rehabilitasyonlarına yardımcı olmak amacıyla hobi kursları verilmiştir. Söz konusu faaliyetlerin proje sonrası devam ettirildiği beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Belediye bütçelerinden proje kapsamında toplam **688.653,05 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır. Belediye ise proje bütçesi dışında **70.000,00 TL** harcadığını beyan etmiştir.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	608.698,56	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	79.954,48	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	70.000,00	0,00
Toplam (Kamu / Özel)	809.839,04	0,00
Genel Toplam	809.839,04	

Ayrıca, proje sonrasında faaliyetlerin sürdürülmesi halinde idari maliyetlerin karşılanması gerekecektir. İnsan kaynakları ve sarf malzemelerinin 2012 yılında gerçekleşen maliyetleri enflasyon oranında artırılarak 2013 yılı maliyetlerinin yaklaşık tutarı **294.295,33 TL** olarak hesaplanmıştır.

Faydalar

Merkezin engellilere sağladığı faydanın ekonomik değerinin belirlenmesinde, *2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliğinde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitimine tahsis edilen aylık 367 TL* esas alınmıştır. Söz konusu merkezlerden bir yıl boyunca yararlanıldığı dikkate alınarak 62 engelli için yıllık fayda değeri **273.048 TL** (62 x 367 x 12) olarak hesap edilmiştir. Devlete sağlanan faydalar ise hesaplamamızda ihmal edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- söz konusu merkezde faaliyetlerin sürdürüleceği, her yıl ayrılan ile yeni kayıt olan engelli sayısının eşit olacağı ve böylece yararlanan engelli sayısının her yıl 62 olarak sabit kalacağı,
- hesaplanan fayda değerinin ve öğretmen maliyetinin yıllık %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Fayda	273.048,00	292.161,36	312.612,66	334.495,54	357.910,23	382.963,94	409.771,42	438.455,42	469.147,30	501.987,61	537.126,74
	Maliyetler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Fayda	273.048,00	292.161,36	312.612,66	334.495,54	357.910,23	382.963,94	409.771,42	438.455,42	469.147,30	501.987,61	537.126,74
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	273.048,00	542.943,02	809.721,47	1.073.419,34	1.334.072,20	1.591.715,21	1.846.383,12	2.098.110,30	2.346.930,70	2.592.877,88	2.835.985,03
Devlet	Fayda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Maliyetler	809.839,04	294.295,33	314.896,01	336.938,73	360.524,44	385.761,15	412.764,43	441.657,94	472.573,99	505.654,17	541.049,96
	Net Fayda	-809.839,04	-294.295,33	-314.896,01	-336.938,73	-360.524,44	-385.761,15	-412.764,43	-441.657,94	-472.573,99	-505.654,17	-541.049,96
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-809.839,04	-1.081.705,40	-1.350.432,42	-1.616.056,36	-1.878.613,05	-2.138.137,91	-2.394.665,94	-2.648.231,75	-2.898.869,56	-3.146.613,16	-3.391.495,98
Toplam Net Fayda		-536.791,04	-538.762,38	-540.710,95	-542.637,02	-544.540,85	-546.422,70	-548.282,82	-550.121,45	-551.938,86	-553.735,28	-555.510,96

Buna göre; projenin 10 içerisinde üretilen fayda değerinin maliyeti karşılamadığı tespit edilmiştir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **75** engellinin proje kapsamında oluşturulan kapasiteden yararlanması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.7 SİLİVRİ KAYMAKAMLIĞI

“Çalışmama Engel Yok”

Proje kapsamında Silivri ve çevresinde ikamet eden **32** engelliye ambalaj paketleme ve ev hizmetleri kursları verilmiş olup; **5**'inin istihdam edilmesi sağlanmıştır. Söz konusu faaliyetlerin proje süresi ile sınırlı kaldığı beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Kaymakamlık bütçelerinden proje kapsamında toplam **215.039,93 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	182.468,93	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	32.571,00	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		0,00
Toplam (Kamu / Özel)	266.225,93	0,00
Genel Toplam	266.225,93	

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Nitelik Gerektirmeyen Meslekler* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 12.075,00 TL esas alınmış olup¹²; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- eğitim verilen 32 engelli arasında istihdam edilenlerin sayısının her yıl 5 olarak sabit kalacağı,
- belirlenen ücret tutarının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında¹³, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,

¹² TÜİK ,Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

¹³ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	76.030,54	81.352,67	87.047,36	93.140,68	99.660,52	106.636,76	114.101,33	122.088,43	130.634,62	139.779,04
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	24.329,77	26.032,86	27.855,16	29.805,02	31.891,37	34.123,76	36.512,43	39.068,30	41.803,08	44.729,29
	Net Gelir	0,00	51.700,76	55.319,82	59.192,21	63.335,66	67.769,16	72.513,00	77.588,91	83.020,13	88.831,54	95.049,75
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	47.760,52	94.969,54	141.633,41	187.758,44	233.350,85	278.416,79	322.962,34	366.993,51	410.516,23	453.536,38
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		41.056,49	43.930,44	47.005,58	50.295,97	53.816,68	57.583,85	61.614,72	65.927,75	70.542,69	75.480,68
	proje harcamaları	266.225,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-266.225,93	41.056,49	43.930,44	47.005,58	50.295,97	53.816,68	57.583,85	61.614,72	65.927,75	70.542,69	75.480,68
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-266.225,93	-228.298,46	-190.808,95	-153.752,34	-117.123,64	-80.917,90	-45.130,24	-9.755,84	25.210,09	59.772,25	93.935,31
Toplam Net Fayda		-266.225,93	-180.537,94	-95.839,41	-12.118,93	70.634,81	152.432,96	233.286,55	313.206,51	392.203,59	470.288,48	547.471,69

Buna göre; projenin **dördüncü** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **547.471,69 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **2** engellinin istihdam edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.8 ATAŞEHİR KAYMAKAMLIĞI

“Engelleri Aşalım İstihdamda Yarışalım”

Proje kapsamında **112** engelliye açıcılık çıraklığından, fön kursuna, komi kurslarından domates yetiştiriciliğine kadar birçok alanda mesleki eğitimler verilmiş olup; **18**'nin istihdamı sağlanmıştır. Söz konusu faaliyetlerin proje süresi ile sınırlı kaldığı beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Kaymakamlık bütçelerinden proje kapsamında toplam **492.430,87 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186,00 TL** tutarında harcama yapmıştır. Kaymakamlık ise proje bütçesi dışında **136.790,00 TL** harcadığını beyan etmiştir.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	417.024,26	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	75.406,61	0,00
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	136.790,00	0,00
Toplam (Kamu / Özel)	680.406,87	0,00
Genel Toplam	680.406,87	

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Hizmet ve Satış elemanları* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 12.922 TL esas alınmış olup¹⁴; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- eğitim verilen 112 engelli arasında istihdam edilenlerin sayısının her yıl 18 olarak sabit kalacağı,
- belirlenen ücret tutarının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında¹⁵, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,

¹⁴ TÜİK ,Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

¹⁵ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	292.909,29	313.412,95	335.351,85	358.826,48	383.944,33	410.820,44	439.577,87	470.348,32	503.272,70	538.501,79
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	93.730,97	100.292,14	107.312,59	114.824,47	122.862,19	131.462,54	140.664,92	150.511,46	161.047,26	172.320,57
	Net Gelir	0,00	199.178,32	213.120,80	228.039,26	244.002,01	261.082,15	279.357,90	298.912,95	319.836,86	342.225,44	366.181,22
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	183.998,45	365.872,20	545.645,80	723.343,49	898.989,24	1.072.606,75	1.244.219,44	1.413.850,46	1.581.522,69	1.747.258,75
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		158.171,02	169.242,99	181.090,00	193.766,30	207.329,94	221.843,04	237.372,05	253.988,09	271.767,26	290.790,97
	proje harcamaları	680.406,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-680.406,87	158.171,02	169.242,99	181.090,00	193.766,30	207.329,94	221.843,04	237.372,05	253.988,09	271.767,26	290.790,97
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-680.406,87	-534.290,46	-389.861,30	-247.099,91	-105.987,04	33.496,35	171.369,08	307.649,74	442.356,73	575.508,21	707.122,14
Toplam Net Fayda		-680.406,87	-350.292,01	-23.989,09	298.545,89	617.356,45	932.485,59	1.243.975,83	1.551.869,18	1.856.207,19	2.157.030,90	2.454.380,89

Buna göre; projenin **üçüncü** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **2.454.380,89 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **4** engellinin istihdam edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.9 ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ

“Gönül Gözüyle Görebilmek”

Proje kapsamında, **24** görme engelliye çağrı merkezi operatörlüğü eğitimi verilmiş olup; 7'sinin istihdamı sağlanmıştır. Söz konusu faaliyetlerin proje süresi ile sınırlı kaldığı beyan edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan eğitimleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ajans ve Dernek bütçelerinden proje kapsamında toplam **312.738,08 TL** tutarında harcama yapılmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince proje başına ortalama genel hizmetler maliyeti olarak **51.186 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	278.500,13	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	51.186,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		34.237,95
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		0,00
Toplam (Kamu / Özel)	329.686,13	34.237,95
Genel Toplam		363.924,08

Faydalar

Proje kapsamında sağlanan en önemli fayda; eğitim verilen engellilerin iş sahibi olarak elde ettikleri ücret gelirleridir. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 18.875,00 TL esas alınmış olup¹⁶; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir.

Brüt ücretlerden yapılan kesintilere ilave olarak işverenlerin devlete ödemesi gereken prim tutarları da ayrıca hesaplanmıştır. Söz konusu vergi ve primler projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmaktadır.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- eğitim verilen 24 engelli arasında istihdam edilenlerin sayısının her yıl 7 olarak sabit kalacağı,
- belirlenen ücret tutarının 2013 yılına kadar gerçekleşen enflasyon oranlarında¹⁷, takip eden yıllarda ise yıllık sabit %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

¹⁶ TÜİK ,Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

¹⁷ TCMB, Yıllık Enflasyon Oranları; <http://evds.tcmb.gov.tr/anaweb/enflasyonTR.html>

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

	Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	
		01.01.2012 31.12.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Engelliler	Ücretler	0,00	166.385,67	178.032,66	190.494,95	203.829,60	218.097,67	233.364,51	249.700,02	267.179,02	285.881,55	305.893,26
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri		53.243,41	56.970,45	60.958,38	65.225,47	69.791,25	74.676,64	79.904,01	85.497,29	91.482,10	97.885,84
	Net Gelir	0,00	113.142,25	121.062,21	129.536,57	138.604,13	148.306,41	158.687,86	169.796,01	181.681,73	194.399,46	208.007,42
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	104.519,40	207.831,88	309.951,38	410.891,67	510.666,36	609.288,93	706.772,66	803.130,72	898.376,09	992.521,64
Devlet	ücretler üzerinden vergi ve SGK tahsilatı		89.848,26	96.137,64	102.867,27	110.067,98	117.772,74	126.016,83	134.838,01	144.276,67	154.376,04	165.182,36
	proje harcamaları	329.686,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-329.686,13	89.848,26	96.137,64	102.867,27	110.067,98	117.772,74	126.016,83	134.838,01	144.276,67	154.376,04	165.182,36
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-329.686,13	-246.685,43	-164.643,16	-83.548,27	-3.389,81	75.843,04	154.160,96	231.574,51	308.094,14	383.730,18	458.492,82
STK	gelir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	proje harcamaları	34.237,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	-34.237,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95	-34.237,95
Toplam Net Fayda	-363.924,08	-176.403,98	8.950,77	192.165,16	373.263,91	552.271,45	729.211,93	904.109,22	1.076.986,91	1.247.868,32	1.416.776,50	

Buna göre; projenin **ikinci** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **1.416.776,50 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için en az **2** engellinin istihdam edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.3 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Program kapsamında proje yürüten yararlanıcılar arasında; projelerinin finansmanını tamamen kamusal kaynaklarla sağlayan kaymakamlık, belediye ve ilçe milli eğitim müdürlüğü gibi devlet kurumlarının yanı sıra kısmen özel kaynakları da kullanan vakıf üniversitesi ve dernek gibi kurumlar da bulunmaktadır.

Yararlanıcı	Ajansın Maliyeti (TL)	Yararlanıcının Maliyeti (devlet) (TL)	Yararlanıcının Maliyeti (özel) (TL)	Toplam Maliyet (TL)	Genel Toplamdaki Payı
Avcılar Kaymakamlığı	374.717,70	72.675,56		447.393,26	7,93%
Türkiye Görme Engelliler Derneği	287.665,67		29.747,79	317.413,46	5,62%
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	707.745,79	80.883,90		788.629,69	13,98%
Şile Belediyesi	904.356,82	160.264,48		1.064.621,30	18,87%
İstanbul Aydın Üniversitesi	754.022,46		150.538,20	904.560,66	16,03%
Eyüp Belediyesi	659.884,56	149.954,48		809.839,04	14,35%
Silivri Kaymakamlığı	233.654,93	32.571,00		266.225,93	4,72%
Ataşehir Kaymakamlığı	468.210,26	212.196,61		680.406,87	12,06%
Altınokta Körler Derneği	329.686,13		34.237,95	363.924,08	6,45%
Toplam	4.719.944,32	708.546,03	214.523,94	5.643.014,29	
Genel Toplamdaki Payı	83,6%	12,6%	3,8%		

Tamamlanan 9 projeye Ajans tarafından toplamda 4,25 milyon TL tutarında destek sağlanmış, yararlanıcılar ise projeler süresince eş finansman ve bütçe dışı maliyetler toplamı olarak 923 bin TL tutarında harcama yapmıştır. Ajansın söz konusu destek programını yürütmek için ayrıca katlandığı genel hizmet maliyeti 460 bin TL olarak hesaplanmıştır. Böylece **projeler süresince gerçekleşen toplam maliyet 5,6 milyon TL**'ye ulaşmış olup; yaklaşık %83,6'sı Ajans kaynaklarından, %12,6'sı diğer devlet kurumlarınca, %3,8'i ise vakıf üniversitesi ve dernekler tarafından karşılanmıştır.

Yararlanıcı	istihdam (gerçekleşen)	istihdam (beklenen)	rehabilitasyon (gerçekleşen)	rehabilitasyon (beklenen)
Avcılar Kaymakamlığı	-		200	100
Türkiye Görme Engelliler Derneği	17			
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	63	567		
Şile Belediyesi	-		80	100
İstanbul Aydın Üniversitesi	45			
Eyüp Belediyesi	-		62	100
Silivri Kaymakamlığı	5			
Ataşehir Kaymakamlığı	18			
Altınokta Körler Derneği	7			
TOPLAM	155	567	342	300

Gerçekleşen ve beklenen istihdama ilişkin hesaplanan yasal yükümlülükler tutarından devlet kurumlarınca karşılanan proje harcamaları tutarı düşülerek devletin kurumsal olarak elde etmesi beklenen net fayda değerine ulaşılmıştır. Gerçekleşen ve beklenen istihdama ilişkin hesaplanan net ücretler ile verilen ve verilmesi beklenen rehabilitasyon hizmetlerinin piyasa değerleri toplamı ise hedef gruplarının elde etmesi beklenen net fayda değerini oluşturmuştur.

10 yıllık projeksiyonda elde edilmesi beklenen faydanın parasal değeri, net bugünkü değer (NBD) formülüyle proje faaliyetlerinin tamamlandığı 2012 yılsonu itibarıyla hesaplanmış olup aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Yararlanıcı	Net Fayda [Hedef Grubu] (TL)	Net Fayda [Devlet] (TL)	Net Fayda [Dernek / Vakıf Ün.v.] (TL)	Net Fayda [Toplam] (TL)
Avcılar Kaymakamlığı	9.148.338,81	-2.036.958,23		7.111.380,57
Türkiye Görme Engelliler Derneği	2.410.409,69	1.626.483,20	-29.747,79	4.007.145,10
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	38.476.044,58	25.664.326,28		64.140.370,86
Şile Belediyesi	3.659.335,52	-3.399.482,40		259.853,12
İstanbul Aydın Üniversitesi	6.380.496,23	4.312.842,20	-150.538,20	10.542.800,23
Eyüp Belediyesi	2.835.985,03	-3.391.495,98		-555.510,96
Silivri Kaymakamlığı	453.536,38	93.935,31		547.471,69
Ataşehir Kaymakamlığı	1.747.258,75	707.122,14		2.454.380,89
Altınokta Körler Derneği	992.521,64	458.492,82	-34.237,95	1.416.776,50
Genel Toplam	66.103.926,62	24.035.265,32	-214.523,94	89.924.668,00

Buna göre, 10 yılın sonunda ulaşılması beklenen toplam net faydanın net bugünkü değeri 2012 yılsonu itibarıyla 90 milyon TL civarında hesap edilmiş olup; yaklaşık %74'ünü hedef gruplarına sağlanan fayda oluşturmaktadır.

Faydanın büyüklüğü ve sürekliliği üzerindeki en önemli etken proje faaliyetleri sonucunda sağlanan istihdam olmuştur. Ancak, Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün projesi dışındakilerde sonraki yıllarda da istihdam doğuracak yapıların kurulmamış olması fayda değerini kısıtlayıcı etkide bulunmuştur. 10 yıllık projeksiyonda gerçekleşen ve gerçekleşmesi beklenen toplam 722 kişilik istihdamın %87'sinin Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün projesinin sonucu olduğu ve hesaplanan toplam faydanın %71'inin kaynağı olduğu gözlemlenmiştir.

Eyüp Belediyesi'nin projesinde üretilen fayda proje süresi ile sınırlı olmakla beraber faaliyetlerin sürekliliğinin sağlandığı beyan edilmiştir. Buna rağmen, yüksek tutarlı maliyetleri karşılayacak düzeyde fayda değerine ancak 13 yılda ulaşılması beklenmektedir.

Maliyetleri karşılayacak düzeyde fayda değerine ancak 8. yılda ulaşması beklenen Şile Belediyesi'nin projesindeki maliyetler incelendiğinde yapım işi giderlerinin %28 gibi önemli bir paya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Her bir projenin 10 yıllık projeksiyonda ürettiği ve üretmesi beklenen faydaların parasal değerleri toplamı ile katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler toplamının 2012 yılsonu itibariyle net bugünkü değerleri birbirine oranlandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Yararlanıcı	Toplam Fayda (TL)	Toplam Maliyet (TL)	Toplam Fayda / Toplam Maliyet
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	69.030.550,57	4.890.179,71	14,12
Türkiye Görme Engelliler Derneği	4.324.558,56	317.413,46	13,62
İstanbul Aydın Üniversitesi	11.447.360,89	904.560,66	12,66
Altınokta Körler Derneği	1.780.700,58	363.924,08	4,89
Ataşehir Kaymakamlığı	3.134.787,76	680.406,87	4,61
Avcılar Kaymakamlığı	9.148.338,81	2.036.958,23	4,49
Silivri Kaymakamlığı	813.697,62	266.225,93	3,06
Şile Belediyesi	3.659.335,52	3.399.482,40	1,08
Eyüp Belediyesi	2.835.985,03	3.391.495,98	0,84
Toplam	106.175.315,33	16.250.647,33	6,53

Buna göre;

- rehabilitasyon projelerinin (Avcılar Kaymakamlığı, Şile Belediyesi, Eyüp Belediyesi) istihdam sağlayan projelere göre daha az etkin olduğu,
- istihdam sağlayan projeler arasında ise işin niteliğinin ve buna göre kazanılan ücret düzeyinin etkinliği artırıcı etkisi olduğu,

Yararlanıcı	Toplam Fayda / Toplam Maliyet	2013 Yıllık Ücret Düzeyi (TL)
Türkiye Görme Engelliler Derneği	13,62	23.769,38
İstanbul Aydın Üniversitesi	12,66	23.769,38
Altınokta Körler Derneği	4,89	23.769,38
Ataşehir Kaymakamlığı	4,61	16.272,74
Silivri Kaymakamlığı	3,06	15.206,11

- yapım işi maliyetlerindeki artışın ise etkinliği azaltıcı etkisi olduğu (Şile Belediyesi),

gözlemlenmiş olup; 10 yıl içinde,

- **toplumun net kazancının proje harcamalarının 5,5 katına ulaşması,**
- **devletin harcadığını %150 fazlası ile geri alması ve 4,1 katı değerinde hedef gruplarına net fayda sağlaması**

Fayda Sağlanan	Toplam Fayda (TL)	Toplam Fayda / Devletin Toplam Maliyeti
DEVLET	40.071.388,71	2,5
ENGELLİLER	66.103.926,62	4,1

beklenmektedir.

Program kapsamında yürütülen projelerin 10 yıllık projeksiyonda hesaplanan net faydalarının 2012 yılsonu itibariyle net bugünkü değerleri aşağıda özetlenmiştir.

Yararlanıcı	TOPLAM NET FAYDA										
	Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
	2011-2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Avcılar Kaymakamlığı	433.406,74	1.136.643,64	1.831.760,02	2.518.849,65	3.198.005,22	3.869.318,35	4.532.879,59	5.188.778,47	5.837.103,45	6.477.942,00	7.111.380,57
Türkiye Görme Engelliler Derneği	-317.413,46	137.992,51	588.139,75	1.033.088,98	1.472.900,24	1.907.632,84	2.337.345,43	2.762.095,99	3.181.941,80	3.596.939,51	4.007.145,10
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	-788.629,69	124.586,28	2.356.861,86	5.877.612,01	10.656.782,16	16.664.840,03	23.872.767,58	32.252.053,08	41.774.683,25	52.413.135,62	64.140.370,86
Şile Belediyesi	-712.301,30	-609.926,71	-508.734,27	-408.710,33	-309.841,41	-212.114,16	-115.515,39	-20.032,09	74.348,63	167.639,51	259.853,12
İstanbul Aydın Üniversitesi	-904.560,66	300.925,73	1.492.491,95	2.670.298,75	3.834.505,01	4.985.267,77	6.122.742,29	7.247.081,99	8.358.438,56	9.456.961,91	10.542.800,23
Eyüp Belediyesi	-536.791,04	-538.762,38	-540.710,95	-542.637,02	-544.540,85	-546.422,70	-548.282,82	-550.121,45	-551.938,86	-553.735,28	-555.510,96
Silivri Kaymakamlığı	-266.225,93	-180.537,94	-95.839,41	-12.118,93	70.634,81	152.432,96	233.286,55	313.206,51	392.203,59	470.288,48	547.471,69
Ataşehir Kaymakamlığı	-680.406,87	-350.292,01	-23.989,09	298.545,89	617.356,45	932.485,59	1.243.975,83	1.551.869,18	1.856.207,19	2.157.030,90	2.454.380,89
Altınokta Körler Derneği	-363.924,08	-176.403,98	8.950,77	192.165,16	373.263,91	552.271,45	729.211,93	904.109,22	1.076.986,91	1.247.868,32	1.416.776,50
Genel Toplam	-4.136.846,29	-155.774,84	5.108.930,63	11.627.094,17	19.369.065,53	28.305.712,14	38.408.411,00	49.649.040,88	61.999.974,52	75.434.070,96	89.924.668,00

Buna göre; programın **ikinci** yıldan (2014 yılından) itibaren net fayda üreteceği hesap edilmektedir. Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün projesi toplama dahil edilmediğinde; mevcut durumda 5. yılda elde edilmesi beklenen net fayda değerine ancak 10. yılda ulaşılabileceği öngörülmektedir.

7 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Projelerin sürdürülebilirliği, yani proje kapsamında yürütülen faaliyetlerin Ajans desteği sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği, söz konusu faaliyetlerin sürekliliği ve üretilmiş olan faydaların sürdürülebilirliği üzerinden değerlendirilmiştir:

- Faaliyetlerini sürdürerek fayda üretmekte olan ya da sürdürülebilir faydalar üretmiş olan projelerin sürdürülebilir olduğu,
- Hem faaliyetlerini sürdürmeyen hem de sürdürülebilir faydalar üretmemiş olan projelerin ise sürdürülebilir olmadığı,

sonucuna varılmıştır.

Yararlanıcı	Proje Faaliyetleri Sürdürülmektedir (A)	Projede Sürdürülebilir Fayda Üretilmiştir (B)	Açıklama	Projenin Sürdürülebilirliği Sağlanmıştır (MAK(A;B))
AVCILAR KAYMAKAMLIĞI	1	0	üretilen fayda sürdürülebilir olmamakla beraber faaliyetler sürdürülerek fayda üretmeye devam edilmektedir	1
TÜRKİYE GÖRME ENGELLİLER DERNEĞİ	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
BAĞCILAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	1	1	hem faaliyetler sürdürülmekte hem de sürdürülebilir faydalar üretilmektedir.	1
ŞİLE BELEDİYESİ	1	0	üretilen fayda sürdürülebilir olmamakla beraber faaliyetler sürdürülerek fayda üretmeye devam edilmektedir	1
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
EYÜP BELEDİYESİ	1	0	üretilen fayda sürdürülebilir olmamakla beraber faaliyetler sürdürülerek fayda üretmeye devam edilmektedir	1
SİLVİRİ KAYMAKAMLIĞI	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
ATAŞEHİR KAYMAKAMLIĞI	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1

1: evet

0: hayır

Sonuç olarak; tüm projelerin sürdürülebilirliklerinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

8 ETKİ ANALİZİ

8.1 SOSYAL DIŞLANMA VE İÇERME

Sosyal dışlanma, “belirli bireylerin veya grupların yapısal ve/veya kişisel nedenlere bağlı olarak sosyal katılım anlamında tamamen veya kısmen içinde yaşadıkları toplumun dışında kalmaları ve toplumdaki yurttaşlığa ilişkin üretim, tüketim, tasarruf, siyasal ve sosyal yönlü normal eylemlere katılamamaları sonucunda bireyin kendini geliştirmesini ve toplumla bütünleşmesini sağlayacak olan fırsatlara erişememesi, medeni, siyasal, ekonomik ve sosyal haklarından yoksun olması/ bırakılması ve toplumla olan bağlarının kopması durum ve süreçleri” olarak tanımlanmaktadır.¹⁸

Sosyal dışlanmaya neden olan yapısal faktörler arasında; işsizlik, yoksulluk, eşitsizlik, sosyal korunmadan mahrumiyet, göç, eğitimsizlik, engellilik, aile içi şiddet, yaşlılık, korunmaya muhtaçlık, zor yaşam çevreleri, suç ve madde bağımlılığı, evsizlik, vb. sayılmaktadır.

“Bireylerin ve grupların sosyal katılım koşullarının iyileştirilmesi süreci”¹⁹ olarak tanımlanan **sosyal içerme**; sosyal dışlanma yaşayan bireyler ve grupların kendi yaşamlarını etkileyen kararlarda söz haklarının olmasını ve piyasalara, hizmetlere ve siyasi, sosyal ve fiziki alanlara diğer kesimler ile eşit düzeyde erişimlerini hedefler.

8.2 SOSYAL KALKINMA VE SOSYAL İÇERME İLİŞKİSİ

Kalkınma; ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarını geliştirerek, bireylerin hayatlarını ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda ilerleterek, toplumun refah seviyesini artırmayı hedeflemektedir. Kalkınma, sadece ekonomik büyüme veya üretim süreçlerindeki ilerlemelerle değil sosyal gelişmişlik seviyeleri ile de tanımlanmaktadır.

Dünya Sosyal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Planında²⁰; sürdürülebilir kalkınmanın, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla ele alınarak,

- Sürekli, kapsayıcı ve eşitlikçi ekonomik büyümenin desteklenmesi,
- Herkes için daha büyük fırsatların oluşturulması,
- Eşitsizliklerin azaltılması,
- Temel yaşam standartlarının artırılması,
- Eşitlikçi ve **kapsayıcı sosyal kalkınmanın** teşvik edilmesi,
- Doğal kaynakların entegre ve sürdürülebilir yönetilmesinin desteklenmesi

yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Planda, sosyal kalkınmanın ‘*insan odaklı*’ olması gerektiği ve nihai hedefinin “**tüm bireylerin yaşam kalitelerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi**” olduğu belirtilmiştir. Bu hedef doğrultusunda belirlenen, sosyal kalkınmanın ve buna yönelik politikaların temel unsurları arasında;

¹⁸ A.WALKER, C.WALKER, Britain Divided: The Growth of Social Exclusion in the 1980s and 1990s, London, Child Poverty Action Grup,1997,s.8.

¹⁹ www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/brief/social-inclusion

²⁰ Mart 1995, Kopenhag; <http://www.un.org/esa/socdev/wssd/text-version/>

- “**sosyal entegrasyon** ya da insanların birbirlerinin onurlarına saygı içinde bir arada yaşama kapasitesi” ve
- “**sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yaşama katılabilirlik**”

de bulunmaktadır.

Diğer yandan, sosyal entegrasyonu gerçekleştirmenin bir yolu olan **sosyal içermenin**, istikrarlı, güvenli, uyumlu, barışçıl ve adaletli toplumların teşvik edilmesi, sosyal uyumun geliştirilmesi ve böylece **kalkınma ve ilerleme için ortam oluşturulması için gerekli olduğu** vurgulanmıştır.

Bu bağlamda,

- dezavantajlı bireylerin ve grupların sosyal gelişme kapsamına alınması,
- fiziki ve sosyal çevrenin engelliler için erişilebilir hale getirilmesi,

uygulanacak politika hedefleri arasında yer almıştır.

Dezavantajlı bireyleri de içerecek şekilde, özgürlük, eşitlik, güvenlik ve insan onurunun sağlandığı koşullarda iş fırsatlarının sağlanmasının, açlık ve yoksulluğun giderilmesi, herkes için ekonomik ve sosyal olarak iyi olma halinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için esas olduğu vurgulanmıştır.

Uluslararası kalkınma gündeminde, bireylerin iyi olma hali temel insan haklarının kabulüne bağlanmış olup; bu hakların gerçekleştirilmesi için, her bireyin eşit muamele gördüğü, ifade özgürlüğüne sahip olduğu ve sosyal, ekonomik ve sosyal hayata tamamen katılabildiği bir toplum hedeflenmiştir. Bu çerçevede, engellilerin katılımını dışlayan kalkınmanın kapsayıcı, eşitlikçi ve sürdürülebilir olamayacağı ifade edilmiştir. Engelli Hakları Anlaşması'nda²¹ erişilebilirlik, engellilerin **toplumun genel iyi olma haline** potansiyel katkısını mümkün kılan unsur olarak ele alınmış olup; engellilerin topluma tam katılımlarının aidiyet duygularının artışı ve toplumun insani, sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli oranda ilerleme sağlanmasını sonuç vereceği belirtilmiştir.²²

Sosyal içerme politikaları, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planının sosyal kalkınmaya odaklanan “*Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi*” gelişme ekseninin temel öncelik alanları arasında da yer almıştır.

²¹ Birleşmiş Milletler üyesi 82 ülkenin imzasıyla 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²² UNITED NATIONS, Department of Economic And Social Affairs; Accessibility and Development, Mainstreaming Disability In The Post-2015 Development Agenda

Ayrıca, 2010-2013 İstanbul Bölge Planı'nın "Sosyal Kalkınma" gelişme eksenindeki stratejik amaçlardan biri 'Sosyal Dışlanmanın Önüne Geçilmesi' olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen hedefler arasında; engellilerin işgücü piyasalarına girişlerinin kolaylaştırılması da bulunmaktadır.

8.3 PROGRAMIN HEDEFİ

Engelsiz İstanbul Mali Destek Programının **genel hedefi**; engellilerin tüm insan hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmalarının, bağımsız yaşayabilmelerinin, yaşamın tüm alanlarına etkin katılımlarının ve diğer bireylerle eşit koşullarda yaşamlarının sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Programın **özel hedefi** ise; engellilerin, kimseye muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürebilmelerini ve toplumla bütünleşmelerini sağlamak üzere işgücüne katılımlarını ve istihdam olanaklarını artırmaktır.

8.4 SOSYAL İÇERME VE İSTİHDAM İLİŞKİSİ

Dezavantajlıların istihdam edilmesi, sosyal hayata katılımlarını ve düzenli gelir elde etmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir istihdam sosyal içermenin en temel yolu olarak benimsenmiştir.

OECD,

- rekabet edebilirlik,
- sosyal içerme,
- çevresel sürdürülebilirlik,

başlıkları altında belirlediği göstergeler ile Bölgesel Kalkınma Endeksi'ni oluşturmuştur. Sosyal içerme başlığı altındaki 8 gösterge arasında 'işsizlik oranı' ve 'kadın işgücüne katılım oranı' da yer almaktadır.²³

Diğer yandan, Avrupa Komisyonu'nun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışması kapsamında belirlediği 10 tema arasında yer alan 'Sosyal İçerme' başlığında;

- parasal yoksulluk ve yaşam koşulları,
- işgücü piyasasına erişim ve
- eğitim

alt temaları bulunmaktadır. İşgücü piyasasına erişim göstergeleri arasında 'uzun dönemli işsizlik oranı' da bulunmaktadır.²⁴

İşsizlik oranı, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE-2011)'nin 61 göstergesi arasında da yer almıştır.

²³ OECD; A composite index for monitoring regional development in OECD regions, 2011, p.19

²⁴ EU Commission; Sustainable Development Indicators, 2009, p.121

8.5 PROGRAMIN SOSYAL KALKINMAYA ETKİSİ

TÜİK tarafından 2002 yılında yapılan bir araştırmada; Marmara Bölgesi'ndeki engellilerin toplam nüfusun %2,23'ünü oluşturduğu, %24,75'inin işgücüne katıldığı, işgücünde olanların ise %10,48'inin işsiz olduğu tespit edilmiştir. Bu oranın İstanbul nüfusuna aynen yansıdığı ve halen geçerli olduğu varsayıldığında; 2012 yılı nüfusu esas alınarak 309 bin (13.854.740 x %2,23) civarında engelli bulunduğu, işsiz sayısının yaklaşık 8 bin (309.000 x 0,2475 x 0,1048) olduğu öngörülmektedir.

Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Aydın Üniversitesi, Ataşehir Kaymakamlığı, Türkiye Görme Engelliler Derneği, Altınokta Körler Derneği ve Silivri Kaymakamlığı'nın program kapsamında yürüttüğü projelerde verilen mesleki eğitimler sonucunda toplam 155 engelli istihdam edilmiştir. Yararlanıcıların beyanlarına göre; engellilerin istihdamı her türlü dış faktörden uzak olarak tamamen proje faaliyetlerinin sonucunda gerçekleşmiştir. Söz konusu projelerin İstanbul'da engellilik edeniyle sosyal dışlanma yaşayan işgücünün istihdamı yoluyla sosyal olarak içerilmesine etkisi yüzde 1,9 (155/8.000) oranında hesaplanmıştır.

Diğer yandan, Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün projesinde gerçekleştirilen faaliyetlerin devam ettirildiği göz önünde bulundurularak yapılan 10 yıllık projeksiyonda; proje süresinde gerçekleşen kursiyer ve istihdam sayılarına her yıl ulaşılacağı varsayımıyla toplam 567 (9x63) engellinin daha istihdam edileceği hesap edilmektedir. Buna göre; 10 yılın sonunda, toplam işsiz engelli sayısının her yıl sabit kalacağı varsayımıyla, projelerin engellilerin istihdamına etkisinin yüzde 9 ((155+567)/8.000) oranında olması beklenmektedir.

Ayrıca Avcılar Kaymakamlığı, Şile Belediyesi ve Eyüp Belediyesi'nin projelerinde rehabilitasyon amaçlı eğitimlerle toplam 342 engellinin sosyal hayata katılımları sağlanmıştır. Yukarıda yaptığımız hesaba göre işgücü dışında kalan engelli sayısının yaklaşık 232 bin (309.000 x (1-0,2475)) olduğu öngörülmektedir. Sonuç olarak; söz konusu projelerin İstanbul'da işgücü dışında kalan engellilerin rehabilitasyon hizmetleri verilerek sosyal olarak içerilmesine etkisi binde 1,5 (342/232.000) oranında hesaplanmıştır.

Diğer yandan, her üç projede faaliyetlerin devam ettirildiği göz önünde bulundurularak yapılan 10 yıllık projeksiyonda; proje süresinde hizmet verilen engelli sayısına yeni kayıtlarla her yıl 30 engellinin ekleneceği varsayımıyla toplam 300 engellinin daha hizmet alacağı hesap edilmektedir. Buna göre; 10 yılın sonunda, işgücü dışında kalan engelli sayısının her yıl sabit kalacağı varsayımıyla, projelerin engellilerin rehabilite edilmesine etkisinin binde 2,8 ((342+300)/232.000) oranında olması beklenmektedir.

8.6 PROGRAMIN GENEL ETKİSİ

Program kapsamında yürütülen projelerde engelliler hedef grubu olarak belirlenmiş olup; bu grubun sosyal olarak içerilmesine yönelik olarak istihdam edilebilirliklerini artırma veya rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilmiştir.

Söz konusu eğitimler sonucunda,

- 155 işsiz engelli istihdam edilmiş,

- çeşitli yaş gruplarında olup işgücü dışında kalan 342 engellinin sosyal hayata katılımı sağlanmış,

ve bu yolla sosyal ve ekonomik hayata katılımları sağlanmıştır.

Ayrıca, 10 yıllık projeksiyonda;

- 567 engellinin istihdam edilmesi,
- 300 engellinin rehabilite edilmesi,

beklenmektedir.

hedef grup		çıktı		gerçekleşen sonuç		gerçekleşen sosyal içerme oranı	10 yılda beklenen sonuç	toplam sosyal içerme oranı (gerçekleşen + beklenen)
işsiz engelliler	8.000	eğitim	917	istihdam	155	0,0194	567	0,0903
işgücü dışında kalan engelliler	232.000	eğitim	342	rehabilite edilme	342	0,0015	300	0,0028
TOPLAM =	240.000		1.259		497	0,0021	867	0,0057

Sonuç olarak; 497 kişinin sosyal olarak içerilmesi sağlanmış olup; 10 yıllık projeksiyonda 867 kişinin daha içerilmesi beklenmektedir. Sonuç olarak; program, bölgedeki engellilerin sosyal olarak içerilmesine toplam **yüzde 0,21** düzeyinde etkide bulunarak bölgenin sosyal kalkınmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca, projeler sona erdikten sonraki 10 yıl içinde söz konusu etkinin **yüzde 0,57** düzeyine çıkması beklenmektedir.

8.7 SOSYAL İÇERME TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ

İşsiz olan ve işgücü dışında kalan engelliler, 2010 yılı Sosyal İçerme Toplumsal Bütünleşme Mali Destek Programı kapsamında yürütülen projelerde de hedef grupları olarak belirlenmiş olup; bu grupların sosyal olarak içerilmesine yönelik olarak istihdam edilebilirliklerini artırma veya rehabilitasyon amaçlı eğitimler verilmiştir.

Söz konusu eğitimler sonucunda,

- 85 işsiz engelli istihdam edilmiş,

- çeşitli yaş gruplarında olup işgücü dışında kalan 160 engellinin sosyal hayata katılımı sağlanmış,

ve bu yolla sosyal ve ekonomik hayata katılımları sağlanmıştır.

Ayrıca, 10 yıllık projeksiyonda;

- 885 engellinin istihdam edilmesi,

- 200 engellinin rehabilite edilmesi,

beklenmektedir.

hedef grup		gerçekleşen sonuç		gerçekleşen sosyal içerme oranı	10 yılda beklenen sonuç	toplam sosyal içerme oranı (gerçekleşen + beklenen)
işsiz engelliler	8.000	istihdam	85	0,0106	885	0,1213
işgücü dışında kalan engelliler	232.000	rehabilite edilme	160	0,0007	200	0,0016

Sosyal İçerme Toplumsal Bütünleşme Mali Destek Programının işsiz engellilerin istihdamına Engelsiz İstanbul Mali Destek Programından daha yüksek oranda etkide bulunduğu gözlenmektedir.

Engelsiz İstanbul Mali Destek Programı ile Sosyal İçerme Toplumsal Bütünleşme Mali Destek Programının sonuçları birlikte değerlendirildiğinde; toplam etkinin 10 yıllık projeksiyonda **yüzde 1,1** düzeyine çıkması beklenmektedir.

hedef grup		gerçekleşen sonuç		gerçekleşen sosyal içerme oranı	10 yılda beklenen sonuç	toplam sosyal içerme oranı (gerçekleşen + beklenen)
işsiz engelliler	8.000	istihdam	240	0,0300	1.452	0,2115
işgücü dışında kalan engelliler	232.000	rehabilite edilme	502	0,0022	500	0,0043
TOPLAM =	240.000		742	0,0031	1.952	0,0112

8.8 DIŞSAL ETKİLER

8.8.1 Sosyal Kalkınmaya Yönelik Dışsal Etkiler

Uygulanan projelerin, işgücü dışında kalan engellilerin ailelerinin sosyal hayata daha fazla katılabilmek için kendilerine ayırdıkları zaman ve gelirlerini artırmaları gibi sonuçları da olmuştur.

Buna göre; işgücü dışında kalan 642 engellinin rehabilite edilmesi sonucu toplam 1.284 (2x(342+300)) anne/babanın sosyal hayata daha fazla katılması beklenmektedir.

8.8.2 Küresel Rekabet Edebilirliğe Yönelik Dışsal Etkiler

Bir bölgenin/kentin küresel rekabet edebilirliği, *uluslararası rekabet içerisinde göreceli olarak yüksek gelir ve istihdam üretebilme yeteneği* olarak tanımlanmaktadır.

Küresel Rekabet Edebilirlik, 2010-2013 İstanbul Bölge Planı'nın 5 gelişme ekseninde yer almış olup; stratejik amaçlarından biri '*İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi*' olarak belirlenmiştir.

Kentsel rekabet edebilirlik araştırmaları yapmak üzere çeşitli ülkelerden akademisyen ve uzmanların bir araya gelerek oluşturduğu 'Global Urban Competitiveness Project Group' ikişer yıllık veriler toplayarak Dünya Kentsel Rekabet Edebilirlik Endeksleri oluşturmakta ve sıralama yapmaktadır. Söz konusu endekslerin verileri arasında istihdam oranları da bulunmaktadır.²⁵

İstanbul Üniversitesi'nin 'Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı' kapsamında Ajansımız tarafından desteklenen projesinde; İstanbul'un küresel rekabet gücünü belirleyen faktörler tespit edilerek bir endeks oluşturulmuştur. Söz konusu endeksi meydana getiren veriler 'temel göstergeler', 'ekonomik etkinlik' ve 'inovasyon' olarak 3 ana kategori altında belirlenmiştir. Ekonomik etkinlik kategorisinin 6 alt kategorisi arasında bulunan 'işgücü piyasası'nın endeks içindeki ağırlığı %5,7 oranında hesaplanmıştır. 'İşgücü piyasası'nın göstergeleri ise 4 grupta toplanmış olup; bunlardan biri 'istihdam oranları'dır.

TÜİK'in 2012 yılı verilerine göre, İstanbul'da 570 bin civarında işsiz bulunmaktadır. Projeler sonucunda 155 kişinin iş sahibi olması sağlanmış olup; 10 yıllık projeksiyonda 567 kişinin daha istihdam edilmesi beklenmektedir.

Hedef Grup		Gerçekleşen Sonuç		İşsizlerin İstihdam Edilme Oranı (Gerçekleşen)	10 Yılda Beklenen Sonuç	İşsizlerin Toplam İstihdam Edilme Oranı (Gerçekleşen + Beklenen)
İşsiz Engelliler	570.000	İstihdam	155	0,0003	567	0,0013

Sonuç olarak; program, bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **binde 0,3** (155/570.000) düzeyinde katkıde bulunarak bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlamıştır. Ayrıca, projeler sona erdikten sonraki 10 yıl içinde sürdürülen proje faaliyetleri sonucu sağlanan yeni istihdamlar ile birlikte söz konusu etkinin **binde 1,3** düzeyine çıkması beklenmektedir.

Diğer yandan, sağlanan istihdamın bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim talebinin üretimi artırma ve yeni istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkıtı analizi yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

²⁵ İSTKA; 2010-2013 İstanbul Bölge Planı, s.54

9 KATKISALLIK

Kamu müdahalesinin doğurduğu etkiyi ölçebilmek için müdahale ile çıktı ve sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması gerekir. Bunun için, müdahale sonrasında ortaya çıkan sonuçların ne oranda destek sayesinde gerçekleştiği, başka bir deyişle desteğin söz konusu sonuçların ortaya çıkmasına ne kadar katkı sağladığı belirlenmelidir.

Buna göre, mali destek programlarına ilişkin etki analizinde;

- proje teklif çağrısının proje fikrinin oluşmasına, gelişmesine ve proje yapma kararının alınmasına, yapılmasına karar verilen projenin ölçeğinin artırılmasına ve/veya sürecin hızlandırılmasına ve gerekli olduğu durumlarda kurumlar arası işbirliğinin kurulmasına katkısı (**proje öncesi davranış katkısallığı**),
- mali desteğin proje faaliyetlerine ayrılan mali kaynaklara katkısı (**girdi katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin elde edilen çıktılara katkısı (**çıktı katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin yararlanıcının ve/veya hedef grubunun davranışlarındaki gelişime katkısı (**proje sonrası davranış katkısallığı**)
- söz konusu çıktılarda ve/veya davranışlardaki gelişimin hedeflenen sonuçlara katkısı

değerlendirilerek mali destek sayesinde ortaya çıkan net etki hesaplanır.

Her bir katkısallık değerlendirmesinde;

- mali destek olmadan da yapılabilecek faaliyetler ve elde edilmesi beklenen sonuçlar (**dara kaybı**),
- mali destek alabilmek için mevcut faaliyetlerin yerine destek kapsamına giren benzer faaliyetlerin yapılması (**ikame etkisi**)
- hedef grubunda olmayanlara fayda sağlanması (**sızıntı etkisi**),
- hedef grubuna sağlanan çıktı/sonuçların diğer bir grubun çıktı/sonuçlarını azaltması (**de-plasman etkisi**) ve
- istihdamın artması sağlanarak oluşturulan gelir-talep-istihdam döngüsünün veya satışların artması sağlanarak tedarik zincirinin bölge ekonomisinin toplam gelirlerinde katlı artışa yol açması (**ekonomik çarpan etkisi**) ve/veya projenin davranışlarda sağladığı gelişimin etkileşim halinde çevrelerindeki davranışlarını geliştirmesi (**sosyal çarpan etkisi**),

araştırılır.

Bu çalışmada; yararlanıcıların tamamının kar amacı gütmeyen kuruluşlar olması ve projelerin sosyal içerikli olması nedeniyle ikame ve de-plasman etkileri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Diğer yandan, bağımsız değerlendirme sürecinde ve tarafımızca yapılan ilgililik değerlendirmelerinde tüm projelerdeki hedef gruplarının mali destek programının hedefleri arasında olduğu tespit edilmiş olup; sızıntı etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Proje çıktı/sonuçlarının ve proje sonrası gelişen davranışların ekonomik ve sosyal çarpan etkileri ise etki analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Buna göre, katkısallık analizi kapsamında yalnızca dara kaybı araştırılmıştır.

Dara kaybının değerlendirilmesinde; yararlanıcılara uygulanan anket sonuçları dikkate alınmıştır.

Proje öncesi davranış katkısallığında; teklif çağrısının potansiyel başvuru sahiplerinin proje yapma kararına olan katkısı sorgulanmıştır.

Teklif çağrısı sayesinde;

- proje yapma kararı alan (proje fikri oluşan, geliştiren, uygulama kararı veren),
- yapmaya karar verdiği projenin ölçeğini artıran veya
- planladığı bitiş tarihini erkene alan

yararlanıcıların projelerinde Ajansın davranış katkısallığının tam olduğu, yani dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştirmeyeceklerini, Ajansın kendilerine yön çizdiğini ve hız kazandırdığını beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Girdi katkısallığında; Ajans desteğinin proje faaliyetlerinin finansmanına katkısı sorgulanmıştır. Kurumun bütçe ayıramayacağı faaliyetleri destek sayesinde gerçekleştirdiği projelerde Ajansın girdi katkısallığının tam olduğu/dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştiremeyeceklerini beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiş olup; Ajans desteği olmasa da başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden yararlanıcılara sağlanan girdi katkısallığında ise tam dara kaybı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çıktı katkısallığında; proje faaliyetlerinin hedeflenen sonuçları sağlayan çıktılara ne oranda katkı sağladığı sorgulanmıştır. Proje sonrasında elde edilen çıktılara projenin uygulanmamış olması halinde ulaşılmaması beklenmiyorsa Ajansın çıktı katkısallığında dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Yararlanıcıların proje sayesinde elde edildiğini beyan ettikleri çıktılarda desteğin katkısallığının tam olduğu sonucuna varılmıştır. **Proje sonrası davranış katkısallığı** da aynı yöntemle değerlendirilmiştir.

Katkısallık analizi sonucunda; teklif çağrısının davranışlara ve girdilere katkı sağlaması projenin gerçekleşmesinde, proje faaliyetlerinin davranışlara ve çıktılara katkı sağlaması ise hedeflenen sonuçların elde edilmesinde Ajans desteğinin katkısallık olduğunu gösterir. Buna göre; projelerde sağlanan desteğin elde edilen **sonuçlar üzerinde katkısallık** olabilmesi için proje öncesi davranış ve girdi katkısallıklarından en az biri ile proje sonrası davranış ve çıktı katkısallıklarından en az birinde tam dara kaybının olmaması gerekmektedir.

	proje öncesi davranış katkısallığında dara kaybı (A)	girdi katkısallığında dara kaybı (B)	çıkıtı katkısallığında dara kaybı (C)	proje sonrası davranış katkısallığında dara kaybı (D)	ulaşılan sonuçlar üzerindeki toplam katkısallık (1-MİN(A;B))x(1-MİN(C;D))
Avcılar Kaymakamlığı	0	0	0	-	1
Türkiye Görme Engelliler Derneği	0	0	0	-	1
Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	0	1	0	-	1
Şile Belediyesi	0	0	0	-	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	0	1	0	-	1
Eyüp Belediyesi	0	1	0	-	1
Silivri Kaymakamlığı	0	0	0	-	1
Ataşehir Kaymakamlığı	0	1	0	-	1
Altınokta Körler Derneği	0	1	0	-	1

1: var

0: yok

Bu çerçevede yapılan katkısallık değerlendirmesinde;

- Ajans desteği olmasaydı da başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eyüp Belediyesi, Ataşehir Kaymakamlığı ve Altınokta Körler Derneği'nin projelerindeki girdi katkısallıklarında tam dara kaybı olmakla birlikte proje fikrinin oluşması/gelişmesi ile ölçek ve zamanlama kararlarında Ajansın katkısallık olduğu,
- diğer projelerde uygulama öncesi davranış ve girdi katkısallıklarında dara kaybı olmadığı,
- tüm projelerde uygulama sonrası çıkıtı katkısallıklarında dara kaybı olmadığı,
- böylece, tüm projelerde ulaşılan sonuçlar üzerinde Ajans desteğinin katkısallık olduğu,

sonucuna varılmıştır.

10 SONUÇ

10.1 PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Projelerin başarı düzeyleri karşılaştırılırken; etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki değerleri 2'şer puan üzerinden değerlendirilmiştir.

- Etkinlik değerlendirmesinde (10 yıllık projeksiyon dahil);
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretemeyen projelere sıfır puan,
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretmekle birlikte, ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranını (6,6 kat) aşmayan projelere 1 puan,
 - ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranına (6,6 kat) eşit ve üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Etkililik değerlendirmesinde;
 - hedeflerine ulaşamayan projelere sıfır puan,
 - hedeflerine ulaşmakla birlikte, hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalamasının (%113) altında kalan projelere 1 puan,
 - hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalaması (%113) ve üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Sürdürülebilirlik değerlendirmesinde;
 - hem proje faaliyetleri sürdürülmeyen hem de projede üretilen faydanın sürdürülebilir olmadığı projelere sıfır puan,
 - ya proje faaliyetleri sürdürülen ya da projede üretilen faydanın sürdürülebilir olduğu projelere 1 puan,
 - hem proje faaliyetleri sürdürülen hem de projede üretilen faydanın sürdürülebilir olduğu projelere ise 2 puan,
- Etki değerlendirmesinde (10 yıllık projeksiyon dahil);
 - hedef grubundan hiç kimsenin sosyal olarak içerilmesini sağlayamamış projelere sıfır puan,
 - sosyal olarak içerilmesini sağladığı kişi sayısı hedef grubunun %1'ini aşmayan projelere 1 puan,
 - hedef grubunun en az %1'inin sosyal olarak içerilmesini sağlayabilmiş projelere ise 2 puan,

verilerek başarı değerleri belirlenmiştir.

Bilahare, her bir projenin puanları toplanmak ve 1,25 ile çarpılmak suretiyle 10 puan üzerinden başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

Yararlanıcı	Etkinlik		Etkililik		Sürdürülebilirlik			Etki		Toplam Başarı Puanı (10'luk sistem)
	toplam fayda / toplam maliyet	başarı puanı	hedefine ulaşma oranı	başarı puanı	faaliyet sürdürülüyor	sürdürülebilir fayda üretilmiş	başarı puanı	toplam sosyal içerme oranı	başarı puanı	
Bağcılar İlçe Milli Eğt. Müdürlüğü	14,12	2	139%	2	1	1	2	0,0788	2	10,00
Avcılar Kaymakamlığı	4,49	1	100%	1	1	0	1	0,0010	1	5,00
Şile Belediyesi	1,08	1	100%	1	1	0	1	0,0006	1	5,00
Türkiye Görme Engelliler Derneği	13,62	2	75%	0	0	1	1	0,0021	1	5,00
İstanbul Aydın Üniversitesi	12,66	2	60%	0	0	1	1	0,0056	1	5,00
Silivri Kaymakamlığı	3,06	1	42%	0	0	1	1	0,0006	1	3,75
Ataşehir Kaymakamlığı	4,61	1	61%	0	0	1	1	0,0023	1	3,75
Altınokta Körler Derneği	4,89	1	68%	0	0	1	1	0,0009	1	3,75
Eyüp Belediyesi	0,84	0	83%	0	1	0	1	0,0005	1	2,50

Projeler başarı ortalaması 4,86 olarak hesaplanmış olup; 9 projenin 5'inin ortalamasının üzerinde başarıya ulaştığı gözlenmektedir.

10.2 PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Programın başarısı; etkinlik ve etki kriterleri ile katkısallık çerçevesinde değerlendirilmiştir²⁶:

Programın etkinliği, tüm projelerin gerçekleşen ve beklenen faydalarının Ajans desteğinin katkısallığı oranındaki kısımları toplamı ile projelerin devlete olan maliyetleri toplamı arasındaki farkın projelerin devlete olan maliyetleri toplamına oranlanması suretiyle hesaplanmıştır:

$$\text{Programın Etkinliği} = \frac{\sum \left(\frac{\text{Gerçekleşen ve Beklenen Faydalar} \times \text{Katkısallık}}{\text{Projelerin Devlete Olan Maliyetleri Toplamı}} \right) - 1}{1}$$

Programın etkisi ise; tüm projelerin gerçekleşen ve beklenen sonuçlarının Ajans desteğinin katkısallığı oranındaki kısımları toplamının hedef gruplar toplam net sayısına oranlanarak hesaplanmıştır:

$$\text{Programın Etkisi} = \frac{\sum \left(\frac{\text{Gerçekleşen ve Beklenen Sonuçlar} \times \text{Katkısallık}}{\text{Hedef Gruplar Toplam Net Sayısı}} \right)}{1}$$

Önceki bölümlerde yapılan tespitlere göre;

- projeler sonucunda gerçekleşen ve 10 yıl içinde gerçekleşmesi beklenen asgari **toplam faydanın** parasal değerinin net bugünkü değerinin, **devletin** gerçekleştirdiği ve 10 yıl içinde

²⁶ Teklif çağrısı aşamasında program hedefine yönelik performans göstergeleri belirlenmediğinden etkililik değerlendirmesi yapılamamıştır.

gerçekleştirmesi beklenen **toplam maliyetlerin** net bugünkü değerinin **6,6 katı** civarında (2,5 katının devletin, 4,1 katının ise hedef gruplarının faydası) olduğu, başa baş noktasına ise 2014 yılının ilk çeyreğinde ulaşıldığı,

- hedef grubu olarak belirlenen engellilerin sosyal olarak içerilmesine toplam yüzde 0,21 düzeyinde etkide bulunulduğu ve bu etkinin 10 yıllık projeksiyonda toplam **yüzde 0,57** düzeyine çıkmasının beklendiği,
- tüm projelerde desteğin katkısallığının tam olduğu,

dikkate alınarak;

$$\text{Programın Etkinliği} = 5,6$$

$$\text{Programın Etkisi} = 0,0057$$

sonucuna varılmıştır.

Buna göre, projelerin bitimini müteakip 10 yılın sonunda;

- devletin harcadığını %150 fazlası ile geri alması, söz konusu harcamaların 4,1 katı değerinde hedef gruplarına net fayda sağlanması ve böylece **sosyal refahta 5,6 katı değerinde artış sağlanması**,
- hedef grubu olarak belirlenen **engellilerin yüzde 0,57'sinin sosyal hayata katılımlarının** sağlanarak bölgenin sosyal kalkınmasına katkı sağlanması,

beklenmektedir.

Dışsal Etkiler

Uygulanan projelerden; işgücü dışında kalan engellilerin ailelerinden toplam **1.280 civarında anne/babanın** sosyal dışlanmalarının önüne geçilmesi gibi sonuçlar da beklenmektedir.

Diğer yandan, programın hedefi sosyal kalkınma olmakla birlikte, bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **binde 0,3** düzeyinde etkide bulunarak bölgenin küresel rekabet edebilirliğine de katkı sağlanmış olup; bu etkinin 10 yıllık projeksiyonda toplam **binde 1,3** düzeyine çıkması beklenmektedir.

Havaalanı Kavşağı EGS Business Park Blokları B2 Blok Kat:16 34149 Yeşilköy Bakırköy / İSTANBUL

T: +90 212 468 34 00 F: +90 212 468 34 44

www.istka.org.tr